

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODHOSPODÁŘSKÁ

**Možnosti měnové integrace Jihoafrického rozvojového
společenství**

**The Possibility of Monetary Integration in the Souther African
Development Community**

Student: Bc. Veronika Kadubcová

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra národohospodářská

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Veronika Kadubcová**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6202T027 Národní hospodářství**
Specializace: **00 Národní hospodářství**
Téma: **Možnosti měnové integrace Jihoafrického rozvojového společenství**
The Possibilities of Monetary Integration in the Southern African Development Community

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Teoretická východiska měnové integrace
3. Charakteristika zemí Jihoafrického rozvojového společenství
4. Plnění kritérií měnové integrace zeměmi Jihoafrického rozvojového společenství
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

JEFFERIS, Keith. The Process of Monetary Integration in the SADC Region. *The Bank of Botswana Research Bulletin*. 2003, vol. 21, no. 2, pp. 13 -27. ISSN 1027-5932.

LACINA, Lubor a kol. *Měnová integrace. Náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5.

ZLÝ, Bohumír. *Úvod do teorie mezinárodní ekonomické integrace*. Brno: Tribun EU, 2009. ISBN 978-80-7399-719-9.

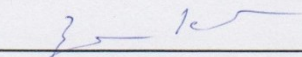
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

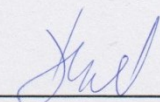
Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 25.04.2014

doc. Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 25. 4. 2014

Veronika Kadubcová
.....

Bc. Veronika Kadubcová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. Ing. Zuzaně Kučerové, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady, jimiž přispěla k vypracování této diplomové práce.

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Měnová integrace.....	7
2.1	Ekonomická integrace	7
2.2	Měnová unie	8
2.3	Asymetrické šoky a jejich význam v měnové unii	9
2.4	Symetrický šok	13
2.5	Teorie optimální měnové oblasti	13
2.6	Kritéria optimální měnové oblasti	16
2.7	Náklady členství v měnové unii	19
2.8	Přínosy spojené se členstvím v měnové unii	20
2.9	Náklady vs. přínosy	22
2.10	Endogenní charakter kritérií OCA	23
2.11	Dílčí závěr.....	24
3	Charakteristika Jihoafrického rozvojového společenství a jednotlivých členů ...	26
3.1	Historie společenství	26
3.2	Cíle Jihoafrického rozvojového společenství	27
3.3	Ekonomický profil Jihoafrického rozvojového společenství	28
3.4	Angolská republika.....	29
3.5	Botswana	30
3.6	Demokratická republika Kongo	32
3.7	Jihoafrická republika	34
3.8	Lesotho	36
3.9	Madagaskar.....	38
3.10	Malawi	40
3.11	Mauricius	42

3.12	Mosambik	43
3.13	Namibie.....	45
3.14	Seychely.....	47
3.15	Svazijsko.....	48
3.16	Tanzanie.....	50
3.17	Zambie	52
3.18	Zimbabwe	54
3.19	Dílčí shrnutí	56
4	Plnění kritérií měnové integrace vybranými zeměmi	58
4.1	Mobilita pracovní síly.....	58
4.2	Diverzifikace výroby	60
4.3	Otevřenost ekonomiky.....	63
4.4	Podobnost měr inflace	64
4.5	Sladěnost hospodářských cyklů.....	65
4.6	Index OCA.....	67
4.7	Sestavení modelu pro výpočet indexu OCA	75
4.8	Dílčí shrnutí	77
5	Závěr	80
	Seznam literatury	82
	Seznam zkratk	86
	Seznam tabulek	88
	Seznam obrázků	89
	Seznam grafů.....	89
	Seznam příloh.....	91

1 Úvod

90. léta 20. století a počátek nového tisíciletí jsou často charakterizovány jako období transformace světové ekonomiky i společenství jako celku. Vědecko-technický a technologický rozmach je považován za jednu z příčin globalizace, jež představuje mnohoúrovňový a mnoho dimenzionální proces dynamických změn, při nichž klesá význam geografické vzdálenosti a zvyšuje se vzájemná propojenost a závislost světa.

Ekonomická globalizace, kde se vzájemná propojenost světa projevuje nejzřetelněji, je spjata s rostoucí integrací národních ekonomik prostřednictvím toků zboží, služeb, kapitálu, pracovní síly, informací a technologií. Odstraňují se překážky pro tyto toky. V mezinárodních vztazích se projevuje snaha omezovat suverenitu národních států ve prospěch rozhodovacích pravomocí nadnárodních subjektů. Mezi tyto subjekty lze zařadit nadnárodní společnosti, integrační seskupení, případně mezinárodní organizace (Cihelková, a kol., 2008).

Procesy regionální ekonomické integrace se v Africe začaly odvíjet téměř bezprostředně po vyhlášení politické nezávislosti většiny států v 60. letech 20. století a s různou mírou úspěšnosti probíhají až do dnes. To je jeden z důvodů, proč právě v tomto rozvojovém regionu je z celého rozvojového světa nejvíce integračních seskupení s rozličným stupněm rozvinutosti procesů i zaměření. Mezi taková seskupení patří i Jihoafrické rozvojové společenství sdružující země jižní a jihovýchodní Afriky (Adamcová, Gombala, 2001).

Členy SADC je třináct republik a dvě království. Všechno jsou to bývalé kolonie Velké Británie, Francie nebo Portugalska a svou nezávislost získali v 60. letech 20. století. Jedná se o multikulturní země, kde spolu žijí potomci kolonizátorů a původního obyvatelstva. Problémem těchto zemí je dodržování lidských práv, korupce, byrokracie a špatné zdravotní a hygienické podmínky. Ve spolupráci s různými mezinárodními organizacemi i mezi sebou navzájem se snaží země tyto problémy odstraňovat.

Cílem práce je zjistit, zda mají země Jihoafrického rozvojového společenství předpoklady pro vytvoření měnové unie, zda plní kritéria optimální měnové oblasti jako celek nebo pouze jako určité skupiny v rámci tohoto společenství. Účelem práce je také pomocí vhodných ekonometrických metod výpočet OCA indexu pro vybrané země

SADC. Dále byla v práci použita metoda komparace a deskripce. Pro výpočet indexu OCA je použit program EViews7.

První kapitola se zabývá teoretickými východisky měnové unie a optimální měnové oblasti. Dále jsou zde rozebrány jednotlivé kritéria teorie OCA, endogenita těchto kritérií. V neposlední řadě jsou zde diskutovány výnosy a náklady členství v měnové unii.

Druhá kapitola se zabývá cíli a historií Jihoafrického rozvojového společenství, ekonomickou situací tohoto společenství. Jsou zde rozebrány členské státy SADC, jejich ekonomická situace, hlavní exportní a importní partneři těchto zemí. Dále jsou zde popsány hlavní složky zemědělství, průmyslu a služeb.

Třetí kapitola se zabývá jednotlivými vybranými kritérii teorie optimální měnové oblasti. Jedná se o pohyb výrobních faktorů, sladěnost hospodářských cyklů a míry inflace, míra otevřenosti těchto ekonomik a struktura ekonomiky pomocí podílů jednotlivých sektorů na HDP a pomocí indexu diverzifikace. Dále je zde uveden model pro výpočet indexu OCA. Koeficientů regresní rovnice bylo dosaženo pomocí programu EViews 7.

2 Měnová integrace

Tendence k mezinárodní ekonomické integraci je dána dlouhodobě se rozvíjejícími internacionalizačními procesy, jež se prosazují ve světové ekonomice. Internacionalizací ekonomik se rozumí proces trvalého a postupného sbližování jednotlivých národních ekonomik ve světové ekonomice realizovaný prostřednictvím stále se rozšiřující sítě mezinárodních ekonomických vztahů (Zlý, 2009).

2.1 Ekonomická integrace

Dříve, než se práce začne věnovat teorii měnové integrace, je potřeba si definovat pojem ekonomická integrace a vysvětlit, proč a za jakých okolností k ekonomické integraci vlastně dochází. Je to potřeba proto, že měnová integrace bývá obvykle součástí integrace ekonomické. Ekonomickou integrací se rozumí takový proces, kdy více subjektů vytvoří integrační seskupení, na které přenesou některé své pravomoci (Zlý, 2009).

Jako motivy zakládání různých integračních seskupení lze uvést například motivy politické, náboženské a další. Hlavním motivem je však motiv ekonomický. Ekonomických motivů může být celá řada na úrovni makroekonomické i mikroekonomické. Mezi ty nejdůležitější patří například přínos, který státům plyne ze společného trhu, který svou velikostí a větší konkurencí tlačí jednotlivé subjekty k vyšší efektivnosti a racionalitě v chování. S tím souvisí vliv integrace na inovace, jejichž vývoj se zrychlí a pozitivně ovlivní ekonomický růst a rozvoj. Pro některé rozvíjející se ekonomiky je přínosem také rozšiřující se zdrojová základna surovin, mohou být zakládána nová odvětví průmyslu, zrychlen industriální rozvoj a vytvořeny nové trhy. Dalším přínosem je zlepšení postavení těchto ekonomik při vyjednávání s mezinárodními organizace, s třetími zeměmi nebo jinými integračními celky (Zlý, 2009).

Zlý (2009, s. 82) rozlišuje tyto stupně ekonomické integrace:

- zóna volného obchodu,
- celní unie,
- primární hospodářská unie,
- rozvinutá hospodářská unie,
- formativní hospodářská a měnová unie,

- úplná hospodářská a měnová unie,
- hospodářská a politická unie.

2.2 Měnová unie

Hospodářská a měnová unie je nejvyšší úrovní ekonomické integrace. Je to stav, kdy rozvinutá hospodářská unie vytvořila všechny nezbytné předpoklady k přechodu k měnové unii.

Raymond (1995) říká, že měnovou unií je možno vymezovat mnoha různými způsoby. Jedním z těchto způsobů je, že měnovou unií lze definovat jako upuštění od národních měn, které by mohly navzájem nabývat různých hodnot. Je tedy charakterizována přijetím pevných a nerevidovatelných směnných kurzů a současným odstraněním veškerých devizových omezení v monetární oblasti, nebo zavedením jednotné měny.

Měnová unie může být v praxi spojena s nejrůznějšími systémy vztahů mezi státy, které ji používají. Mohou to být vztahy volné (například země CFA franku v bývalých koloniích Francie v Africe). Druhou možností je zavedení v ekonomice, která vznikla politickým sjednocením států na federálním základě (například jednotná měnová jednotka dirham ve Spojených arabských emirátech nebo americký dolar ve Spojených státech amerických).

Raymond (1995) uvádí, že měnová unie může být založena na:

a) asymetrické formě, kdy jsou uchovány národní měny, státy měnové unie se však musejí dohodnout na tom, která z národních centrálních bank bude dominující a bude určovat měnovou politiku zemí unie, nebo

b) symetrické formě, kdy národní měny jsou nahrazeny jednotnou měnou. Příkladem symetrické formy měnové unie je například Evropská hospodářská a měnová unie v rámci Evropské unie.

Z těchto dvou důvodů lze odvodit hlavní znaky formativní hospodářské a měnové unie (Zlý, 2009):

- existence jednotné měny (neplatí pro asymetrický typ měnové unie),
- společný měnový orgán na nadnárodní úrovni,
- jednotná měnová politika.

Copeland (1994, s. 28) definuje měnovou unii jako „*zónu, ve které přijímaným platebním prostředkem je buď jedna homogenní měna nebo dvě či více měn, které jsou navzájem spojeny směnnými kurzy, jež jsou navzájem pevně a neodvolatelně zafixovány*“. Gandolfo (2002) tvrdí, že definice měnové unie není jednoduchým úkolem. Je třeba rozlišovat různé stupně měnové integrace – oblasti, kde je používáno více měn a oblasti měnové unie s jednotnou měnou. Podle Gandolfa (2002) lze definovat měnovou unii ve čtyřech následujících bodech:

- měny uvnitř unie musí být plně a neodvolatelně směnitelné navzájem mezi sebou,
- parity musí být neodvolatelně zafixovány,
- možné fluktuace kolem těchto parit musí být eliminovány,
- pohyb kapitálu musí být zcela volný.

Dále by měla být centralizována monetární politika. Tato centralizace by měla zahrnovat všechna důležitá rozhodnutí týkající se měnové unie, jako jsou rozhodnutí týkající se likvidity, úrokových měr, intervencí na měnových trzích, správu rezerv a také vzájemné stanovení parit s ostatními měnami (Gandolfo, 2002).

Měnová unie může přinést nejvyšší efekty, jen pokud jejími účastníky jsou země ekonomicky velmi blízké a se shodnými či blízkými politickými zájmy. Dalším předpokladem je, že přechod k měnové unii bude dlouhodobě připravován praxí a především reálně dosaženými výsledky rozvinuté hospodářské unie.

Posuzování, zda byly či nebyly vytvořeny vhodné předpoklady pro stabilní a efektivní fungování měnové unie, se často opírá o teorii optimální měnové oblasti (optimum currency area) (Zlý, 2009).

2.3 Asymetrické šoky a jejich význam v měnové unii

Asymetrický šok lze chápat jako situaci, kdy změna v agregátní poptávce nebo změna v agregátní nabídce nepostihuje členské státy měnové unie stejně. Pokud se asymetrické šoky vyskytnou v členských zemích měnové unie, je možnost zásahu společné centrální banky s cílem stabilizovat situaci velmi omezená či dokonce vyloučená. Změna nastavení některého z nástrojů monetární politiky, např. úrokových sazeb, totiž postihne plošně všechny členské země včetně těch, které šokem postiženy

nebyly. Míra pravděpodobnosti výskytu asymetrických šoků patří mezi významné riziko členství v hospodářské a měnové unii.

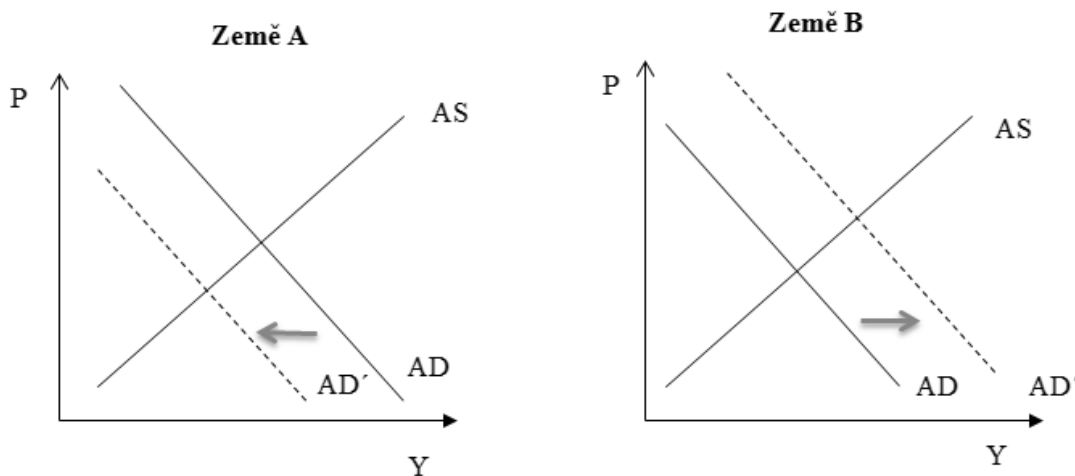
Členské země mohou být zasaženy také symetrickými šoky. V tomto případě se jedná o neočekávané výkyvy agregátní poptávky či nabídky, které postihnou všechny členské státy unie stejným způsobem. Díky tomu může společná centrální banka efektivně zareagovat, což společně ovlivní všechny členské státy (Lacina, 2007).

V podmínkách národní měny, a tedy i národní měnové politiky, může stát reagovat na různé výrazné výkyvy v růstu a rovnováze volbou různých hospodářských politik, včetně využití monetární politiky. V podmínkách měnové unie tomu tak být nemůže, zvláště pokud jde o politiku měnovou.

Z podmínek měnové unie vyplývá, že se vláda státu vzdává své měnové politiky, protože její nástroje předává nadnárodní centrální bance a nemá možnost účelově manipulovat s měnovým kurzem národní měny. To potom může vyvolat řadu negativních důsledků, především v případě, že měnovou unii zasáhnou asymetrické šoky jakéhokoliv druhu. Poté ekonomika jednoho člena unie je postihována jinak, či podstatně silněji, než ekonomika účastníka jiného (Zlý, 2009).

Tuto situaci lze demonstrovat na jednoduchém modelu, jež upravil De Grauwe (1997), který uvažuje dvě země – A a B, které jsou zasaženy asymetrickým šokem. Důsledkem šoku je v modelu přesun z poptávky po produktu země A na poptávku po produktu země B (viz Obr. č. 2.1). Země A je v důsledku tohoto šoku postižena poklesem produktu a zaměstnanosti. V zemi B se šok odrazí ve vzestupu cen a snížení konkurenceschopnosti produkce země B (Zlý, 2009).

Obr. č. 2.1: Poptávkový asymetrický šok v modelu AS - AD

Zdroj: Zlý (2009, s. 216); vlastní úprava

Lacina (2007) uvádí, že jedním ze spouštěcích mechanismů může být posun v preferencích spotřebitelů, např. přesunem spotřebních preferencí z jednoho typu zboží na druhý. Důležité je identifikovat, zda má tato změna trvalý, nebo pouze dočasný charakter. Výsledkem trvalého posunu v preferencích spotřebitelů ze zboží země A na zboží země B je pokles produktu v zemi A a růst produktu v zemi B. Je velká pravděpodobnost, že dojde také k růstu nezaměstnanosti v zemi A a jejímu snížení v zemi B.

Na první pohled se zdá, že problémy bude muset řešit pouze země A. Země B však v důsledku ekonomické expanze bude vystavena problému cenové nestability.

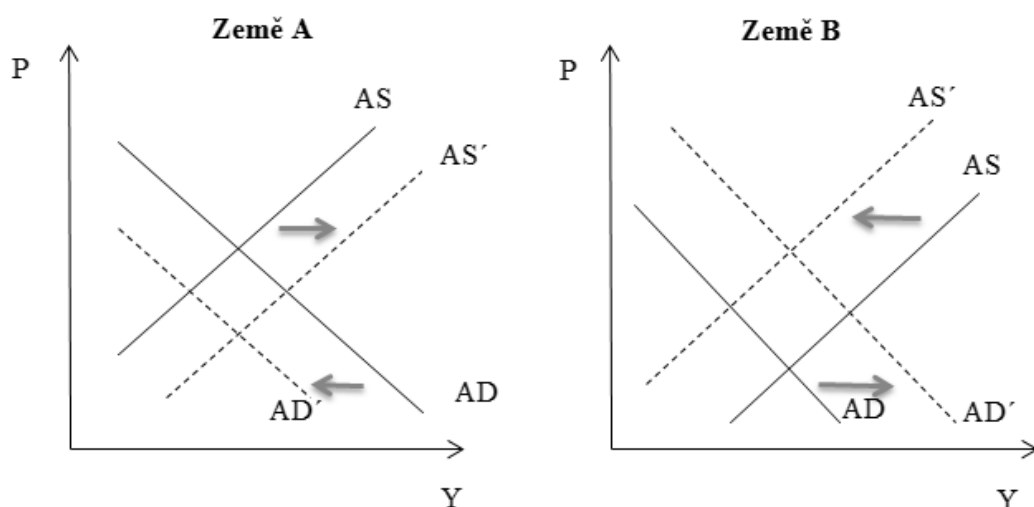
Mundell si položil otázku: v případě, že tyto dvě země nemohou k obnovení rovnováhy využít svou vlastní monetární ani kurzovou politiku¹, existují automatické vyrovnávací mechanismy, které umožní znovunastolení ekonomické rovnováhy v obou zemích? V reálné ekonomice mohou sehrát roli vyrovnávacích mechanismů dva faktory. Těmito faktory je mobilita pracovní síly a flexibilita mezd.

Pokud v zemích existuje dostatečná flexibilita mezd, mělo by dojít v důsledku rostoucí nezaměstnanosti k poklesu mzdových požadavků v zemi A. V zemi B zase bude v důsledku rostoucí poptávky po pracovní síle (za předpokladu konstantní nabídky

¹ Z důvodu členství v měnové unii v obou zemích byly měny nahrazeny společnou měnou.

práce) docházet k růstu mzdových požadavků. To povede ke zvyšování nominálních mezd v zemi B. V zemi A dojde postupně ke snížení cen stimulující domácí poptávku. Kromě toho bude v situaci, kdy obě země mají volný pohyb zboží a společnou měnu, působit snížení cen v zemi A na zvyšování cenové konkurenceschopnosti této produkce oproti produkci země B. Dodatečně poroste export a zprostředkovaně i agregátní poptávka v zemi A a v zemi B poklesne agregátní poptávka směrem k původní úrovni před šokem (Lacina, 2007). Tento proces je zobrazen v Obr. č. 2.2.

Obr. č. 2.2: Působení automatických vyrovnávacích mechanismů v modelu AS-AD

Zdroj: Lacina (2007, s. 6); vlastní úprava

Země, jež nejsou členy měnové unie, by mohly využít nástrojů monetární a kurzové politiky v závislosti na režimu měnových kurzů. V případě režimu s plovoucím kurzem mohou země změnit své úrokové sazby. Pokud by tedy země A snížila úrokové sazby, zvýšila by se agregátní poptávka prostřednictvím povzbuzení investic. Země B by naopak úrokové sazby zvýšila, zvýšila by relativně poptávku po své měně a to by se odrazilo v relativním zhodnocení měny země B oproti měně země A. V režimu fixního devizového kurzu se nabízí devalvace nebo revalvace měny (Lacina, 2007).

Lacina (2007) uvádí jako další původce asymetrických šoků následující:

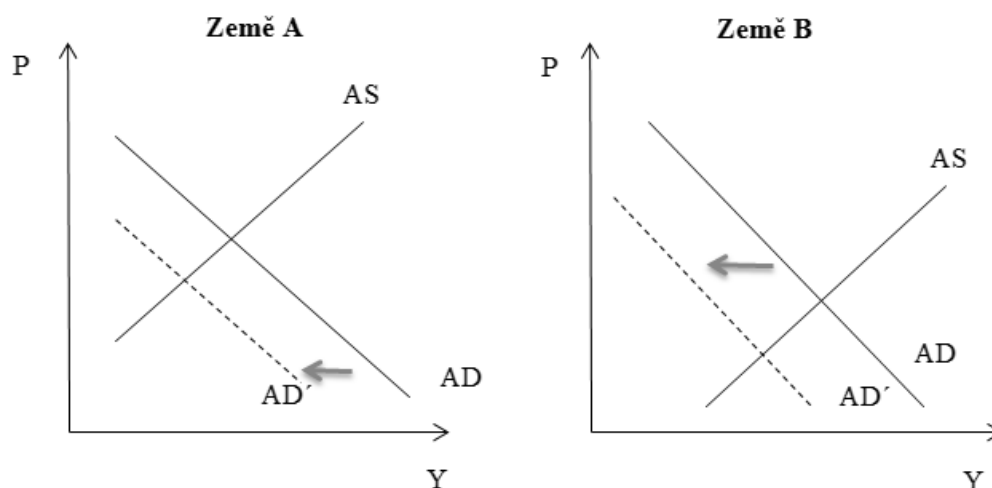
- rozdíly v preferencích národních autorit,
- institucionální rozdíly na trzích práce,
- rozdíly v právních a finančních systémech,
- rozdílná tempa ekonomického růstu.

2.4 Symetrický šok

Členské státy měnové unie mohou být zasaženy také symetrickými šoky. Symetrické hospodářské šoky lze definovat jako neočekávané výkyvy agregátní poptávky nebo agregátní nabídky, které postihnou zúčastněné ekonomiky unie podobným způsobem.

V měnové unii je monetární politika zcela v kompetenci společné autority – centrální banky. Existuje zde pouze jediná úroková sazba. Pokud centrální banka sníží úrokovou sazbu, stimuluje tím agregátní poptávku v obou zemích a tím pomáhá zemím vyrovnat se s negativním poptávkovým šokem. Působnost centrální banky je však značně omezena z důvodu, že disponuje pouze jediným nástrojem, kterým může vyřešit oba problémy. Pokud centrální banka sníží úrokovou sazbu, aby stimulovala agregátní poptávku v zemi A, dojde ke zvýšení inflačních tlaků v zemi B. Naopak jestliže banka zvýší úrokovou sazbu, aby vyřešila rostoucí inflaci v zemi B, dojde ke snížení agregátní poptávky. Problém obou zemí se tak zvýší. Působení symetrického hospodářského šoku v modelových ekonomikách znázorňuje Obr. č. 2.3.

Obr. č. 2.3: Symetrické šoky v modelu AS - AD

Zdroj: De Grauwe (2007, s. 20); vlastní zpracování

2.5 Teorie optimální měnové oblasti

Teorie optimální měnové oblasti je systematický postup, pomocí kterého se lze pokusit rozhodnout, zda dává smysl, aby se skupina zemí vzdala svých národních měn. Tato teorie rozvíjí řadu ekonomických a politických kritérií, ze kterých vyplývá,

že náklady způsobené upuštěním od vlastní měny jsou způsobeny existencí asymetrických šoků (Baldwin, Wyplosz, 2013).

Zlý (2009) uvádí, že tato teorie je založena na tezi, že dvě země lze spojit pevným měnovým kurzem nebo jednotnou měnou za dvou předpokladů. Prvním předpokladem je, že se vzdají samostatné, nezávislé měnové a kurzové politiky, a že nebudou zasaženy asymetrickými šoky, které by nestejnoměrně ovlivnily vývoj jejich ekonomik.

Teorie optimálních měnových oblastí (dále také OCA) byla vytvořena v 60. letech 20. století ekonomem R. Mundellem a dále pak rozvinuta R. McKinnonem, P. B. Kenenem a dalšími. Celá teorie prošla během posledních desetiletí několika revizemi s ohledem na měnící se chápání ekonomické reality ekonomickou teorií. Její základní myšlenka však zůstává stejná. Základní otázkou formulovanou Mundellem byla pravděpodobnost vzniku asymetrického šoku, tedy možnosti, že podobná událost bude mít na národní ekonomiky rozdílný dopad. Jednotliví autoři pak dále rozvíjející tuto teorii řeší především potenciální zdroje, tedy spouštěcí mechanismy, asymetrických šoků, jež charakterizují faktory vedoucí ke snížení pravděpodobnosti vzniku asymetrického šoku. Také analyzují efektivnosti mechanismů působících při eliminaci dopadu šoku na národní ekonomiky. Nejčastějším příkladem používaným v odborné literatuře jsou Spojené státy americké (dále také USA). Použití dolaru v jednotlivých státech federace, jež mají rozdílnou ekonomickou strukturu, umožňuje zkoumání výhod a nevýhod použití jednotné měny na velkém území v poměrně dlouhém časovém horizontu (Lacina, 2007).

Ve vývoji teorie OCA lze definovat dva základní přístupy. První, tradiční (klasický), přístup vzniká v 60. letech 20. století. Je zaměřený na analýzu absorpce šoků a lze jej označit za přístup makroekonomický. Protože vychází z keynesiánsství, jako charakteristické lze uvést následující předpoklady: krátkodobě strnulé mzdy a ceny, zaměnitelnost inflace a nezaměstnanosti na základě Phillipsovy křivky a možnost stimulace výkonu hospodářskou politikou. V rámci klasického přístupu byla definována řada kritérií, jež je potřeba sledovat. Mezi nejdůležitější patří:

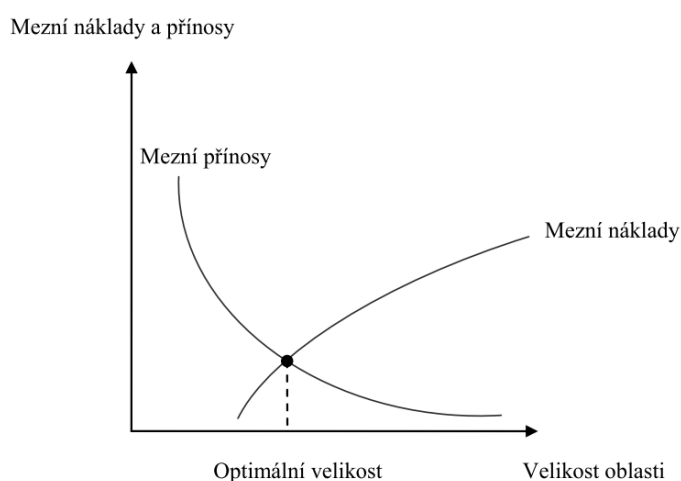
- mobilita pracovní síly,
- diverzifikace výroby,
- otevřenost ekonomiky,
- stupeň cenové a mzdové flexibility,

- fiskální a politická integrace.

V 70. letech 20. století se formuje druhý, alternativní, přístup, který již předpokládá, že žádná země nemůže splňovat všechny aspekty OCA. Tento přístup se zaměřuje na bližší zkoumání zmíněných kritérií. Do centra pozornosti se dostává analýza nákladů a přínosů členství v měnové unii. Také bere v potaz mikroekonomické aspekty a neefektivnost nominálních měnových kurzů při absorpci šoků. Více se zaměřuje na kritérium symetrických šoků a snaží se odpovědět na otázku, jaký vliv má měnová integrace na ekonomiky členských zemí měnové unie (Lacina, 2007).

Jak určit optimální velikost měnové oblasti? Vzhledem k tomu, že užitečnost měny obecně s rostoucí velikostí oblasti vzrůstá, je mezní užitečnost kladná. Dodatečný přínos ze zapojení další země do velké měnové oblasti je však menší než v případě, kdy byla tato měnová oblast malá. S rozšiřující se měnovou oblastí tedy mezní přínosy plynoucí ze společné měny postupně klesají. Toto lze vidět v Obr. č. 2.4 na křivce mezních přínosů. S rostoucím počtem účastníků je měnová oblast stále více rozmanitější. Lze předpokládat, že větší rozmanitost představuje při sdílení společné měny vyšší náklady. Mezní náklady jsou tedy také kladné a s narůstající velikostí měnové oblasti rostou. Tento vývoj zachycuje v Obr. č. 2.4 křivka mezních nákladů. Optimální měnová oblast je tedy v bodě, kdy se mezní náklady a mezní přínosy plynoucí ze společné měny rovnají.

Obr. č. 2.4: Náklady a přínosy teorie optimální měnové oblasti

Zdroj: Baldwin, Wyplosz (2013, s. 422)

2.6 Kritéria optimální měnové oblasti

Teorie optimální měnové oblasti spojuje výhody a náklady k vyvození praktických kritérií, která umožňují najít odpověď na otázku: Jaké země by měly sdílet společnou měnu? Svým způsobem nelze pojmenování optimální měnová oblast považovat za vhodné. Za prvé proto, že teorie porovnává pouze náklady a přínosy, nezabývá se tím, co je optimální. Za druhé proto, že neposkytuje jasnou odpověď na svou ústřední otázku. Jen vytváří kritéria, za kterých je měnová oblast snesitelná, nikoliv optimální (Baldwin, Wyplosz, 2013).

Mezi kritéria optimální měnové oblasti patří (Lacina, 2007):

- mobilita pracovní síly,
- flexibilita mezd a cen,
- diverzifikace výroby,
- otevřenost ekonomiky,
- fiskální transfery,
- podobnost měr inflace,
- integrace finančních trhů,
- politické faktory.

2.6.1 Mobilita pracovní síly

Mezi nejdůležitější faktory patří mobilita pracovní síly. Toto kritérium by měly země před vstupem do měnové unie splňovat, jelikož odevzdaná nezávislost měnové a kurzové politiky musí být něčím kompenzována.

Toto kritérium bylo navrženo Robertem Mundellem při formulaci pojmu OCA. Spočívá v tom, že náklady sdílení stejné měny budou sníženy, pokud by produkční faktory – kapitál a pracovní síla – byly zcela přemístitelné přes hranice. Skutečnou překážkou je nedostatek mobility pracovní síly, protože se obecně předpokládá, že kapitál je mobilní.

Mundellovo kritérium zní: Optimální měnové oblasti jsou takové oblasti, v jejichž rámci se lidé snadno pohybují. Toto kritérium se řídí jednoduchou logikou: proč by měla nezaměstnanost v jedné části měnové oblasti vzrůstat, zatímco v ostatních částech by firmy nemohly vyrábět dostatečné množství, aby uspokojili poptávku, když se lidé a jejich vybavení mohou prostě přesunout (Baldwin, Wyplosz, 2013)?

2.6.2 *Flexibilita mezd a cen*

Flexibilita mezd a cen může mít za následek omezení užívání pružného měnového kurzu při adaptaci na asymetrické šoky. Mzdová a cenová flexibilita může totiž ztlumit jevy, které doprovází asymetrický šok. Ztráta tohoto měnového nástroje je tedy jednoznačně zásadním nákladem členství v měnové unii. Tato flexibilita je však nutná zejména v rámci přizpůsobování v krátkém období. V dlouhém období totiž dochází k trvalým změnám reálných mezd a cen (Lacina, 2007). Více v kap. 2.3.

2.6.3 *Diverzifikace výroby*

Lacina (2007) uvádí, že vysoký stupeň diverzifikace produkce a spotřeby, vývozu či struktury trhů práce je žádoucí v situaci, kdy se země nemůže spoléhat na úpravu měnového kurzu.

Kenenovo kritérium: Optimální měnovou oblast tvoří země, jejichž výroba a export jsou široce diverzifikovány a jsou podobné struktury. Díky tomu je pravděpodobné, že specifické hospodářské šoky budou buď symetrické, nebo budou mít menší celkové následky, a tím se sníží potřeba častého přizpůsobování měnového kurzu (Baldwin, Wyplosz, 2013).

Čím více mají členské státy měnové unie podobnou strukturu tvorby HDP dle sektorů, tím menší je pravděpodobnost vzniku asymetrického šoku. Dosažení strukturální podobnosti je dlouhodobý proces. Možnost urychlit proces sblížení struktury ekonomik je z pohledu národních autorit nebo nadnárodního celku velmi omezená. Tohoto sblížování je dosahováno především v důsledku postupného odstraňování bariér obchodu a s tím souvisejícím růstem vzájemné obchodní výměny, především vnitroodvětvové (Lacina, 2007).

2.6.4 *Otevřenost ekonomiky*

Otevřenost ekonomiky zařadil mezi kritéria OCA R. McKinnon. Otevřenost ekonomiky definuje jako poměr obchodovatelného a neobchodovatelného zboží. Jelikož malá otevřená ekonomika je tzv. příjemcem cen, nemůže změnou měnového kurzu ovlivnit relativní ceny obchodovatelného a neobchodovatelného zboží, členství v měnové unii a přijetí fixního kurzu pro ni může být výhodné, i když nedisponuje dostatečnou faktorovou mobilitou.

Pokud dvě země, např. země A a země B, spolu nesdílejí stejnou měnu, má každá z nich vlastní měnový kurz vůči zbytku světa – E_A a E_B . Jestliže jsou tyto země velmi otevřené a úzce mezi sebou obchodují, pak rozdíl mezi domácím a zahraničním zbožím ztrácí na významu, protože konkurenční prostředí vyrovnává ceny většiny zboží, pokud je vyjádříme v jedné měně.

Mckinenovo kritérium otevřenosti ekonomiky zní: Optimální měnovou oblast tvoří ty státy, které jsou velmi otevřené obchodu a úzce mezi sebou obchodují (Baldwin, Wyplosz, 2013).

2.6.5 Fiskální transfery

Jednou možností zmírnění působení hospodářského šoku v zemi B (viz Obr. č. 2.1) je, že země B vynahradí zemi A náklady způsobené tímto hospodářským šokem. To zmírní recesi v zemi A i konjunkturu v zemi B. Tím se poskytne čas na vymizení šoku, jedná-li se o šok dočasný. Nebo se dopady pozastaví, jedná-li se o šok dlouhodobější. Takové transfery fungují jako „společné pojištění“ proti škodlivým hospodářským šokům.

Transferové kritérium zní: Optimální měnovou oblast tvoří země, které se dohodly na vzájemné kompenzaci nepříznivých hospodářských šoků (Baldwin, Wyplosz, 2013).

Lacina (2007, s. 64) dodává, že „*dosažení takovéto úrovně fiskální harmonizace však vyžaduje značně pokročilý stupeň politické integrace podmíněné vůlí a ochotou členských zemí sdílet vyplývající rizika.*“

2.6.6 Podobnost měr inflace

Obecně platí, že země, jež vykazují dlouhodobě shodnou, nízkou, výši měr inflace, vykazují také relativně stabilní úroveň vzájemných obchodních směnných relací. To má za následek rovnovážný vývoj na běžných účtech platební bilance a sníženou potřebu kurzové politiky jako vyrovnávacího mechanismu (Lacina, 2007).

2.6.7 Integrace finančních trhů

Integrace finančních trhů nebývá zpravidla považována za plnohodnotnou náhradu nástroje permanentního vyrovnání v případě asymetrického šoku. Lacina (2007, s. 64) říká, že: „*Integrace finančních trhů je spíše chápána jako podpora dlouhodobého vyrovnávacího procesu. Přesto mohou kapitálové toky z relativně stabilizovaných oblastí do regionů postižených šoky do jisté míry nahrazovat efekt změny nominálního*

měnového kurzu. Za předpokladu vysokého stupně integrace finančních trhů, která implikuje vysokou kapitálovou mobilitu, i malé změny úrokových sazeb vyvolají významné kapitálové toky mezi členskými zeměmi, jež mohou vyrovnávat vzniklou nestabilitu.“ To umožňuje snížit rozdíly v dlouhodobých úrokových sazbách, čímž zvyšuje dostupnost možnosti financování následků vnější nerovnováhy a dále podporuje efektivní alokaci zdrojů.

2.6.8 Politické faktory

V rámci ekonomické diskuze věnující se specifikaci kritérií OCA nelze opominout názory o nadřazenosti politických faktorů faktorům ekonomickým. Politická vůle integrovat se je velmi často považována za primární a pravděpodobně i jedinou podmínku zřízení měnové unie. Úspěch měnové integrace je založen na společné politické shodě zúčastněných zemí na preferencích týkajících se ekonomického růstu, nezaměstnanosti, míry inflace či stanovení cílů a způsobů provádění nadnárodních makroekonomických politik (Lacina, 2007).

2.7 Náklady členství v měnové unii

Měnová unie může členskými zeměmi přinést celou řadu výhod. Avšak členství v měnové unii může být také spojeno s nárůstem nákladů.

Náklady měnové unie jsou odvozeny ze skutečnosti, že pokud země opustí svou národní měnu, ztratí tím také nástroj hospodářské politiky. Ztratí tedy svou schopnost provádět vlastní národní monetární politiku. Země, které spolu vytváří měnovou unii, již nebudou mít možnost měnit cenu své měny (pomocí devalvace a revalvace), aby mohly stanovit množství měny v oběhu nebo aby mohly změnit krátkodobé úrokové sazby.

Kučerová (2005) uvádí jako náklady měnové integrace:

- ztráta hospodářsko-politického nástroje měnového kurzu,
- ztráta autonomie monetární politiky,
- možná ztráta fiskální autonomie,
- možné zvýšení nerovnosti mezi bohatšími a chudšími regiony,
- ztráta výnosů z ražebného,
- náklady mikroekonomického charakteru.

Asi největším a nejcitelnějším nákladem je pravděpodobně ztráta měnového kurzu jako nástroje pro odstranění dopadů reálných šoků, které jsou pro danou ekonomiku specifické. Tyto šoky totiž vyžadují úpravu reálného měnového kurzu. V režimu fixních měnových kurzů se břemeno přizpůsobení ekonomiky asymetrických šoků přesouvá z měnového kurzu na jiné vyrovnávací mechanismy. Těmito mechanismy může být např. úprava mezd a cen, mobilita výrobních faktorů, systém fiskálního federalismu (viz kap. 2.3).

Nákladem je také samotná ztráta samostatné monetární politiky. Kučerová (2005) však podotýká, že pro ekonomiky, které nedokážou účinně využívat nástrojů měnové politiky a postrádají kredibilitu, může ztráta samostatnosti být naopak spíše výnosem než nákladem.

Náklady mohou pramenit také z možné ztráty fiskální autonomie. Integrace v rozpočtové oblasti totiž může ještě více omezit zbylé možnosti hospodářských politik členských zemí unie.

Členství v měnové unii může dále zvýšit nerovnosti mezi bohatším a chudšími regiony. Toto je však diskutabilní, protože tento náklad nemusí bezprostředně souviset s vytvořením měnové unie (Kučerová, 2005).

Ztráta výnosů z ražebného (výnos z tištění peněz) jsou také nákladem vznikajícím v souvislosti s měnovou integrací.

Náklady mikroekonomického charakteru pak představují výdaje spojené se zřízením společné centrální banky, zavedením společné měny do oběhu apod. (Kučerová, 2005).

2.8 Přínosy spojené se členstvím v měnové unii

Přínosů spojených se členstvím v měnové unii je celá řada. Lacina (2007) uvádí následující:

- eliminace transakčních nákladů a kurzového rizika,
- cenová stabilita a transparentnost,
- provádění zodpovědné a vzájemně koordinované fiskální politiky,
- omezení potenciálních šoků zapříčiněných nestabilitou měnových kurzů.

Kučerová (2005) dále dodává prohlubování ekonomické integrace, pokles úrokových sazeb a redukce spekulativních kapitálových toků.

Eliminace transakčních nákladů je nejzjevnějším a také nejsnadněji vyčíslitelným přínosem společné měny. V souvislosti s odstraněním kurzové volatility v rámci měnové unie se podstatně snižuje nejistota investorů (Lacina, 2007). Přínosy jsou největší u malých a otevřených ekonomik, jejichž měnové kurzy jsou značně variabilní (Kučerová, 2005).

Jednotná měna přinese i větší cenovou stabilitu a transparentnost. Bude snazší porovnávat ceny stejného typu výrobku, pokud bude vyjádřen v jednotkách stejné měny. Nelze však předpokládat snížení cenových disparit mezi členskými zeměmi měnové unie. Důvodem jsou transakční náklady a další specifika jednotlivých národních trhů (Lacina, 2007).

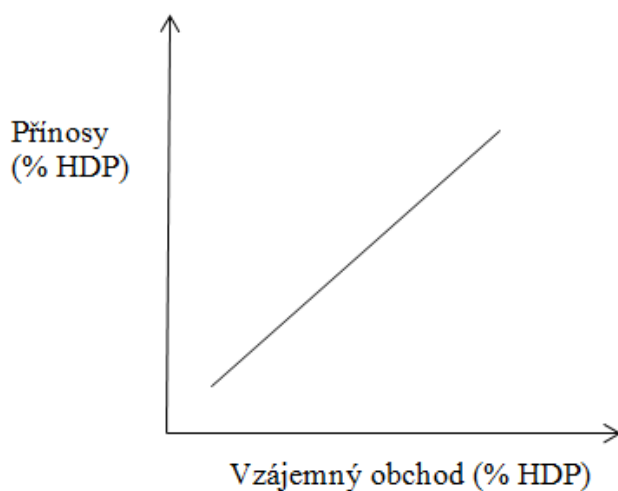
Sdílením společné měny se vytváří větší a stabilnější trh. Takovýto trh eliminuje spekulativní kapitálové toky, které mohou negativně působit na konkurenceschopnost ekonomiky (Kučerová, 2005).

Vznik měnové unie dále omezuje volatilitu měnového kurzu. Tím se eliminuje kurzové riziko. Ekonomickým subjektům odpadají náklady na zajištění se proti neočekávaným změnám nominálního kurzu měn. To by mělo podpořit vzájemnou obchodní výměnu a tím nepřímo také ekonomický růst (Lacina, 2007).

Snížení transakčních nákladů a eliminace kurzového rizika pozitivně ovlivňují růst vzájemného obchodu. Kučerová (2005) nahlíží na růst přímých zahraničních investic a na jednotnou měnu jako na faktor prohlubující ekonomickou integraci.

Také z hlediska přínosů členství v měnové unii je významnou proměnnou míra otevřenosti ekonomiky. Obecně platí, že s rostoucí otevřeností ekonomik mezi členy měnové unie dochází k růstu přínosů spojených se zavedením společné měny. Výhody ze zavedení jednotné měny se tedy promítnou více u ekonomik malých a více otevřených, než u ekonomik velkých a méně otevřených (Lacina, 2007). Tento vztah mezi přínosy a otevřeností ekonomik znázorňuje Obr. č. 2.5.

Obr. č. 2.5: Vztah mezi přínosy členství v měnové unii a otevřeností ekonomiky

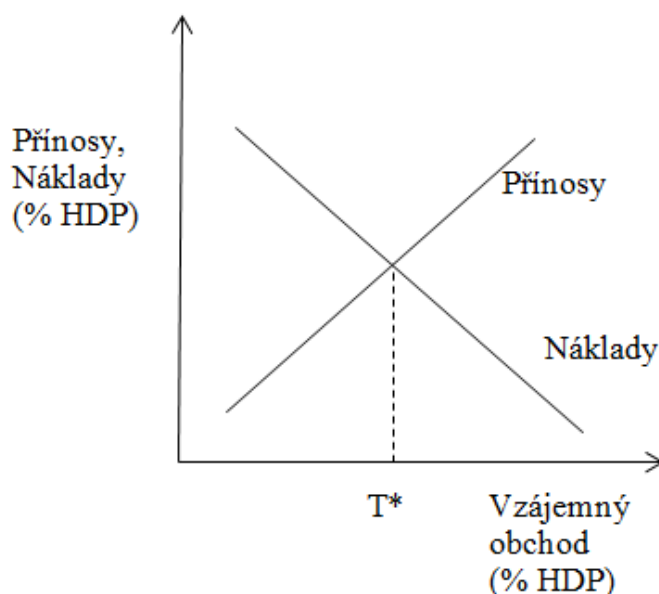

Zdroj: De Grauwe (2007, s. 80); vlastní zpracování

2.9 Náklady vs. přínosy

Jak již bylo řečeno, optimální měnová oblast je definována jako oblast, kde přínosy z členství převýší náklady s tímto krokem spojené. Kdy k tomu dojde, je znázorněno v Obr. č. 2.6, který srovnává křivky nákladů a přínosů ve vztahu k otevřenosti ekonomiky.

Obr. č. 2.6: Náklady a přínosy spojené se členstvím v měnové oblasti

Zdroj: De Grauwe (2007, s. 81), vlastní zpracování

Průnik obou křivek v bodě T^* znázorňuje situaci, kdy jsou si přínosy a náklady spojené se vznikem měnové oblasti rovny. Všechny body napravo od T^* znamenají, že přínosy spojené se vznikem optimální měnové oblasti převýšily náklady. Naopak body nalevo znamenají vyšší náklady než přínosy, a tedy situaci, kdy bude pro zemi výhodnější nechat si svou měnu.

V souvislosti s analýzou nákladů a přínosů členství v měnové unii od konce 90. let 20. století nabývá na významu také analýza endogenního charakteru procesu měnové integrace (Lacina, 2007).

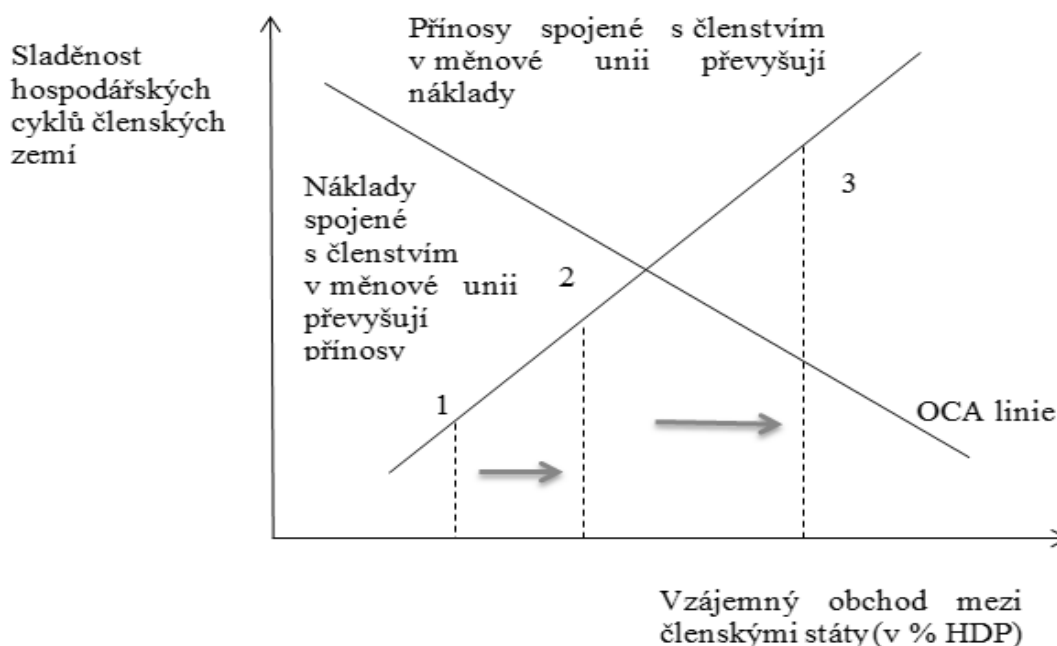
2.10 Endogenní charakter kritérií OCA

Země kandidující na vstup do měnové unie nemusí plnit vstupní kritéria ex ante, tedy již před vstupem do měnové unie. Naopak, k jejich naplnění může dojít až po přijetí společné měny, tedy ex post.

Jak bylo výše uvedeno, v rámci diskutovaných přínosů měnové integrace byly uvedeny dva podstatné přínosy sdílení společné měny. Eliminace transakčních nákladů a kurzového rizika podporují vzájemný obchod a jeho prostřednictvím i ekonomický růst. Růst vzájemné obchodní výměny, spojený se vstupem země do měnové unie, tudíž zvýší vzájemnou korelaci hospodářských cyklů.

Graficky celou situaci ukazuje tzv. OCA linie v Obr. č. 2.7. Napravo od klesající OCA linie se nachází země, pro něž je výhodné přijmout společnou měnu a vzdát se nezávislé monetární politiky. Takové země mají buď vysokou korelaci hospodářských cyklů, vysoký stupeň ekonomické integrace, nebo v ideálním případě obě charakteristiky současně. Nalevo od OCA linie jsou země, jež zmíněná kritéria nenaplnují a ponechání si plovoucího kurzu a autonomní monetární politiky je pro ně výhodnější (Kučerová, 2005).

Obr. č. 2.7: Hypotéza endogenity procesu měnové integrace – optimistický pohled

Zdroj: Lacina (2007, s. 119); vlastní zpracování

Prohlubování ekonomické integrace vede k posunu z bodu 1 do bodu 2 a následně do bodu 3. Je patrné, že na počátku integračního procesu země ještě netvořily optimální měnovou oblast. V důsledku prohlubování spolupráce se však do měnové oblasti postupně přesunuly. Dojde tedy k naplnění hypotézy endogenity procesu měnové integrace (Lacina, 2007).

2.11 Dílčí závěr

Měnová unie je stav, kdy rozvinutá hospodářská unie vytvořila všechny předpoklady k přechodu k měnové unii. Měnová unie může být spojována s nejrůznějšími systémy vztahů mezi státy. V měnové unii je přijímaným platebním prostředkem buď jedna homogenní měna, nebo dvě a více měn, které jsou navzájem spojeny pevnými a neodvolatelně zafixovanými směnnými kurzy.

Posouzení, zda byly vytvořeny vhodné předpoklady pro stabilní a efektivní fungování měnové unie, je často opřeno o teorii optimální měnové oblasti. Tato teorie vznikla v 60. letech 20. století. Jejím autorem byl Robert Mundell. Teorii OCA pak dále rozvinuli další ekonomové, jako jsou R. McKinnon a P. B. Kenen. Teorie OCA dva přístupy – tradiční (klasický) a moderní. Klasický přístup je zaměřený na analýzu absorpce šoků a jedná se o makroekonomický přístup. Moderní přístup již předpokládá,

že země nemůže splnit všechny aspekty OCA. Zaměřuje se tedy na bližší zkoumání zmíněných kritérií. Zaměřuje se především na analýzu nákladů a přínosů členství v měnové unii. Bere v potaz mikroekonomické aspekty.

Teorie OCA spojuje výhody a náklady k vyvození kritérií, jež umožňují odpovědět na to, jaké země by měly sdílet společnou měnu. Mezi tyto kritéria patří mobilita pracovní síly, flexibilita mezd a cen, diverzifikace výroby, otevřenost ekonomiky, fiskální transfery, podobnost měr inflace, integrace finančních trhů a politické faktory.

Jako náklady členství v měnové unii lze označit ztrátu hospodářsko-politického nástroje v podobě měnového kurzu a s tím související autonomie monetární politiky, možná ztráta fiskální autonomie, možné zvýšení nerovnosti mezi bohatšími a chudšími regiony, ztráta výnosů z ražebného a další.

Velikým přínosem členství v měnové unii je eliminace transakčních nákladů v souvislosti s odstraněním kurzové volatility. Jednotná měna přináší i větší cenovou stabilitu a transparentnost. Sdílením měny se také vytváří větší a stabilnější trh.

3 Charakteristika Jihoafrického rozvojového společenství a jednotlivých členů

Jihoafrické rozvojové společenství (SADC) je regionální hospodářské společenství. Členskými státy je 15 zemí jižní a východní Afriky: Angola, Botswana, Demokratická republika Kongo, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mauricius, Mosambik, Namibie, Seychely, Jihoafrická republika (dále také JAR), Svazijsko, Tanzanie, Zambie a Zimbabwe.

SADC bylo založeno v roce 1992. Jedná se o regionální integraci, jež se snaží o vymýcení chudoby v jižní Africe prostřednictvím ekonomického rozvoje a o zajištění míru a bezpečnosti v oblasti (SADC, 2013b).

3.1 Historie společenství

Předchůdkyní Jihoafrického rozvojového společenství byla Konference pro koordinaci rozvoje v Jižní Africe (SADCC, South African Development Coordination Conference), která vznikla v roce 1980. Tato Konference byla založena Angolou, Malawi, Mosambikem, Tanzanií, Zambií a Zimbabwe. Hlavním cílem SADCC bylo pomoci členským státům vyrovnat se s hospodářskými a politickými hrozbami režimu apartheidu v Jižní Africe. Po odstranění režimu apartheidu v Jižní Africe byla SADCC reorganizována a vzniklo SADC a rozšířila se o JAR a další malé země (Zlý, 2004).

SADC vznikla smlouvou ze dne 17. srpna 1992 ve Windhoeku v Namibii. Vytvoření SADC bylo výsledkem dlouhého procesu konzultací ze strany představitelů států jižní Afriky.

V devadesátých letech docházelo k rozšiřování a prohlubování působnosti společenství, které se postupně začalo angažovat i v dalších sektorech jako finančnictví, rozvoj lidských zdrojů, ochrana přírodních zdrojů a ochrana veřejného zdraví.

Snahy překonat hrozbu rozměňování či úpadku společenství vedly k restrukturalizaci, jež vyvrcholila 9. března 2001, kdy byla na zvláštní vrcholné schůzce v namibijském Windhoeku přijata zpráva, jež shrnula současné problémy společenství a navrhovala opatření pro jejich odstranění.

Dne 14. srpna 2001 byla v Blantyre, Malawi, podepsána hlavami států a předsedy vlád smlouva pozměňující zakládající smlouvu z roku 1992, která zřídila regionální Strategický rozvojový plán a pozměnila instituce integrace (SADC, 2013c).

Původní smlouva určovala řadu institucionálních mechanismů (SADC, 2013c):

- Summit hlav států,
- Rada ministrů,
- Stálý výbor úředníků,
- Sekretariát,
- Tribunál.

Pozměňovací smlouva z roku 2001 přidala k výše jmenovaným institucím Orgán pro politickou, obrannou a bezpečnostní spolupráci a poradní Národní výbory (JARS). Svým institucionálním složením se SADC začalo velmi podobat Evropské unii (dále také EU), jež si vzali jako vzor (SADC, 2013c).

3.2 Cíle Jihoafrického rozvojového společenství

Hlavními cíli Jihoafrického rozvojového společenství je dosažení hospodářského rozvoje, míru a bezpečnosti, ekonomického růstu, zmírnění chudoby, zvýšení úrovně a kvality života obyvatel jižní a východní Afriky. Dále podporovat sociálně znevýhodněné občany prostřednictvím regionální integrace. Těchto cílů by mělo být dosaženo pomocí regionální integrace, postavené na demokratických principech a na spravedlivém a udržitelném rozvoji.

Windhoekská deklarace stanovila tři hlavní oblasti cílů pro vzájemnou spolupráci v rámci SADC (Adamcová, Gombala, 2001):

- hlubší hospodářskou spolupráci na základě rovnosti a vzájemných výhod, podporu přeshraničního obchodu a investic a volnější pohyb zboží, služeb a výrobních faktorů;
- rozvíjení společných hospodářských, politických a sociálních hodnot a systémů, zvýšení podnikavosti a konkurenceschopnosti, podpora demokracie, respektování právních norem a dodržování lidských práv, snižování chudoby
- posilování regionální stability, míru a bezpečnosti.

K dosažení těchto tří cílů se členské země dohodly na spolupráci v následujících sektorech:

- zabezpečení potravinami, půda a zemědělství,
- infrastruktura a služby,
- průmysl, obchod, investice a finance,
- rozvoj lidských zdrojů, vědy a techniky a technologií,
- přírodní zdroje a životní prostředí,
- sociální blahobyt, informace a kultura,
- zahraniční politika a diplomacie, mír a bezpečnost.

3.3 Ekonomický profil Jihoafrického rozvojového společenství

Jihoafrické rozvojové společenství bylo založeno za účelem podpory udržitelnosti ekonomického růstu a přibližování ekonomické úrovně členských zemí navzájem i vůči ostatním zemím světa (viz kap. 3.1). Ekonomický profil SADC je zde prezentován v Tab. č. 3.1. Například u průměrného růstu HDP je vidět v roce 2009 (období hospodářské a finanční krize) výrazný propad růstu. V dalších letech je už zaznamenáno zvyšující tempo růstu HDP. U míry inflace velmi zkresluje data hyperinflace v Zimbabwe v posledních letech. Z tohoto důvodu je zde uvedená i míra inflace bez zahrnutí Zimbabwe. Jednotlivé sektory ekonomiky se na HDP podílí takto: služby 51 % HDP, průmysl 32 % HDP a zemědělství 17 % HDP (SADC, 2013e).

Tab. č. 3.1: Ekonomický profil SADC v letech 2008 - 2012

Ukazatel	Jednotka	2008	2009	2010	2011	2012
Meziroční růst HDP	%	5,8	0,2	3,9	4,1	4,3
HDP v běžných cenách	mil. USD	471 269	462 358	570 805	650 917	655 142
Nominální HDP/obyv.	USD	1 832	1 753	2 111	2 346	2 310
Meziroční míra inflace se Zimbabwe	%	15 400 012,6	11,4	7,5	7,6	8,0
Meziroční míra inflace bez Zimbabwe	%	13,5	12,7	7,9	7,9	8,4
Hrubý veřejný dluh	% HDP	26,6	30,1	27,9	27,2	32,0

Zdroj: SADC (2014d); vlastní zpracování

3.4 Angolská republika

Angolská republika (dále jen Angola) se rozkládá na 1 246 700 km² v západní oblasti jižní Afriky. Úředním jazykem je portugalština a dalších asi 100 etnických nářečí. Angola se dělí na 18 provincií. Hlavním městem je Luanda (SADC, 2013a).

Měnou je angolská kwanza – AOA.

Zemědělství se i přes vysoce kvalitní půdu omezuje pouze na samozásobování, které je navíc nedostatečné – téměř polovina obyvatelstva trpí nedostatkem potravy. Důvodem je přítomnost četných minových polí z občanské války, díky kterým se podíl obdělávané půdy snížil. Hlavními plodinami jsou káva, obiloviny, ovoce a zelenina, cukrová třtina, bavlna a tabák.

Angola je největším vývozcem ropy v regionu a díky tomu je na ropě ekonomicky závislá. Výkonost ekonomiky sleduje vývoj na trhu s ropou. Nicméně vývoj v ropném průmyslu je zpomalen přetrvávající korupcí, byrokracií a špatně udržovanou infrastrukturou. K již velkému počtu rizik přidává i přítomnost min.

Angolský průmysl se mimo těžbu omezuje na potravinářství, nápoje, textilní průmysl a stavebniny. Angola je na 4. místě na světě v produkci diamantů. Licenci na těžbu vydává státní společnost Endiama, avšak značná část těžby se odehrává i vyváží ze země načerno. Během občanské války byly diamanty hlavním zdrojem prostředků pro povstalce proti vládě.

Ze sektoru služeb se nejvíce rozvíjí bankovníctví a telekomunikace. Země postrádá turistický ruch (BusinessInfo.cz, 2013a).

Celkový import Angoly tvoří 20, 565 mld. USD. Angola se umístila s 0,11% celkového světového importu na 74. místo světa. Angola nejvíce dováží z Číny (19,6 %), na druhém místě je Portugalsko (18,7 %) a třetí Spojené státy americké (7,2 %). Na čtvrtém místě se nachází Jihoafrická republika (5,6%) a na pátém místě Brazílie (5,6 %). Zbylé země nedosahují ani 3,5 % celkového importu Angoly (ITC, 2014).

Celkový export Angoly činí 74, 297 mld. USD. Angolský export v roce 2012 představoval 0,41 % celkového světového exportu, což Angolu zařadilo na 48. místo na světě. Angola nejvíce vyváží do Číny. Hodnota tohoto exportu dosahuje 45,2 %

z celkového exportu. Na druhém místě jsou Spojené státy americké (13,5%) a na třetím místě je Indie s 10,8 % celkového exportu Angoly (ITC, 2014).

V Tab. č. 3.2 je zobrazen vývoj základních ekonomických ukazatelů Angoly v letech 2009 – 2013. V těchto pěti letech se neustále zvyšovalo tempo růstu HDP. Angole se dařilo v těchto letech snižovat míru inflace a v roce 2013 se podle odhadů dostala pod 10 %. V letech 2009 až 2012 se znehodnocoval směnný kurz angolské Nové Kwanzy. Údaj pro rok 2013 zatím nebyl uveřejněn. Míra nezaměstnanosti v Angole rovněž nebyla zveřejněna.

Tab. č. 3.2: Ekonomické ukazatele Angoly v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP *	%	2,4	3,4	3,9	5,2	5,6
HDP v běžných cenách *	mld. USD	75,5	82,5	104,1	115,2	124
Nominální HDP/obyv. *	USD	4081,1	4328,5	5305,4	5699,7	5955,7
Meziroční míra inflace **	%	13,7	14,5	13,5	10,3	9,2
Hrubý veřejný dluh **	% HDP	36,5	37,6	31,5	30,2	33,2
Míra nezaměstnanosti	%	NA	NA	NA	NA	NA
Průměrný směnný kurz***	AOA/ 1USD	88,8	93,4	93,8	95,4	NA

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn,
 *roky 2012 a 2013 pouze odhady,
 ** rok 2013 je odhad,
 *** zdroj SADC (2013d).

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d); vlastní zpracování

3.5 Botswana

Botswanská republika se rozkládá na 581 730 km². Botswana je vnitrozemským státem rozkládajícím se v centru jižní Afriky. Úředním jazykem je setswana a angličtina. Země se dělí na 10 administrativních celků. Hlavním městem je Gaborone. Měnou je Pula (P), směnný kurz je stanoven na základě měnového koše složeného ze Zvláštních práv čerpání a jihoafrického randu (SADC, 2013a).

Botswanské zemědělství v posledních letech trápí sucha. Vláda se snaží v suchých letech podporovat farmáře dotacemi. Hlavním produktem zemědělství je chov dobytka.

Vývoz masa tvoří jednu z nejvýznamnějších vývozních položek. Rostlinná výroba je velmi malá a nepokrývá ani 1/3 potřeby místního trhu.

Nerostné bohatství vytváří předpoklady pro vysoké tempo růstu ekonomiky Botswany, která je v současné době druhým největším těžebním producentem po Jihoafrické republice, co se týče hodnoty. Hlavními těženými surovinami jsou diamanty, měděno-niklová ruda, uhlí, bezvodá soda a sůl. V Botswaně se nalézají značná ložiska uhlí, nejsou však plně využívána z důvodu vysokých dopravních nákladů a nízké kvality. V Botswaně se předpokládají také značné zásoby zlata.

Nejvýznamnější oblastí botswanských služeb je obchod, a to především zahraniční, což vyplývá ze značné orientace ekonomiky na vývoz nerostných surovin. V Botswaně se začíná rozvíjet i cestovní ruch. Botswana se soustřeďuje především na bohatší klientelu. Velkým lákadlem Botswany je nedotčený život divoké zvěře v mnoha národních parcích (hlavně v deltě řeky Okavango) (BusinessInfo.cz, 2013b).

Celkový import Botswany dosahoval v roce 2012 8,025 mld. USD. Botswanský import reprezentoval 0,04 % celkového světového importu, čímž se Botswana zařadila na 108. místo světa. Nejvíce Botswana dováží z Jihoafrické republiky s více než 60% podílem. Na druhém místě byla Velká Británie (16,8 %) a na třetím místě Namibie (5,7 %) (ITC, 2014).

Botswanský export se podílel na celkovém světovém exportu 0,03 % a Botswana tak zaujímala 100. místo na světě. Celkový export v roce 2012 dosahoval 5,971 mld. USD. Botswana nejvíce vyvážela do Velké Británie (60 % exportu), na druhém místě byla Jihoafrická republika – 13,1%, a na třetím místě Izrael – 5,4 % (ITC, 2014).

Tab. č. 3.3 zobrazuje vývoj vybraných ekonomických ukazatelů Botswany. V roce 2009 měla Botswana záporné tempo růstu HDP. V roce 2010 naopak rostl HDP Botswany 8,9 %. Od tohoto roku se tempo růstu HDP pomalu snižuje. Od roku 2011 také Botswana snižuje meziroční míru inflace. Botswana je jedna z mnoha členských zemí SADC, jež nezveřejňuje údaje o míře nezaměstnanosti. Botswaně se daří od roku 2010 snižovat podíl hrubého veřejného dluhu na HDP. Mezi léty 2009 a 2010 došlo ke zhodnocení kurzu botswanské Puly. Od roku 2010 dochází k opětovnému znehodnocování kurzu.

Tab. č. 3.3: Vybrané ekonomické ukazatele Botswany v letech 2009 – 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP *	%	-7,9	8,6	6,1	4,2	3,9
HDP v běžných cenách *	mld. USD	10,2	13,8	15,3	14,4	15,5
Nominální HDP/obyv. **	USD	5125,2	6853,7	7550,7	7020,1	7470,1
Meziroční míra inflace *	%	8,1	7,0	8,5	7,5	6,8
Míra nezaměstnanosti	%	NA	NA	NA	NA	NA
Hrubý veřejný dluh ***	% HDP	17,8	19,4	19,4	18,1	15,9
Průměrný oficiální směnný kurz	P/1 USD	7,1	6,8	6,8	7,6	NA

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn,
 *roky 2011, 2012 a 2013 jsou odhady,
 ** od roku 2009 pouze odhad,
 *** od roku 2010 odhad.

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d) – průměrný oficiální směnný kurz; vlastní zpracování

3.6 Demokratická republika Kongo

Demokratická republika Kongo (dále jen Kongo), dříve známá jako republika Zairu, je geograficky největším státem v jižní a střední Africe. Jedná se o stát v srdci Afriky s rozlohou 2 345 095 km². Více než polovina země je pokryta hustým tropickým deštným pralesem. Hlavním městem je Kinshasa. Úředním jazykem je francouzština. Dalšími jazyky jsou svahilština, lingala, kikongo, chiluba. Celkově se v Kongu užívá 242 jazyků. Kongo se dělí na 11 provincií. Měnou je konžský frank (CDF). Až 70 % transakcí se však odehrává v amerických dolarech.

Kongo patří mezi na suroviny a primární zdroje velmi bohaté ekonomiky. Hospodářství však v minulosti těžce poškodily dlouholeté vnitřní konflikty a války a katastrofální ekonomická správa. I když se situace v Kongu zlepšuje, stále patří mezi nejchudší země světa.

Páteří konžské ekonomiky je samozásobitelské zemědělství spolu s těžbou dřeva. Zaměstnává více než 70 % obyvatel a podílí se 41 % na tvorbě HDP. 90 % půdy je pokryto lesy, proto pouze necelé 3 % jsou obdělávány. Kongo pěstuje hlavně olejové palmy, gumovníky, kakaovníky, bavlnu, kávu, tabák, kukuřici, rýži, cukrovou třtinu

a banány. Káva tvoří jednu z hlavních vývozních komodit. Zemědělství je velmi málo výkonné, země dováží téměř všechny druhy potravinářského zboží.

Pro Kongo je stěžejní těžební průmysl, který tvoří 11 % HDP. Na území Konga se nachází 60 % všech minerálních substancí těžených na světě. Je zde 50 % světových zásob kobaltu, více než 10 % světových zásob mědi a 30 % zásob diamantů. Těžba je zde však velmi špatně organizována. Kongo má navíc velké problémy s nelegální těžbou a vývozem těchto minerálů. Na pobřeží Atlantiku se navíc nacházejí zásoby ropy. Ostatní odvětví průmyslu tu dnes v podstatě neexistují.

Sektor služeb se podílí na tvorbě HDP 35 %. Jedná se především o velko a maloobchodní služby, dopravu, bankovníctví a telekomunikace. Služby patří k dynamicky rostoucím sektorům a velkou měrou přispívají k rychlému růstu HDP. V Kontu prakticky neexistuje turistický ruch. V turisticky atraktivních oblastech není totiž bezpečno. Neexistuje tu ani dopravní infrastruktura (BusinessInfo.cz, 2013c).

V roce 2012 činil dovoz do Konga 5,248 mld. USD. Tato hodnota představuje 0,03% světového importu a Kongo se tak zařadilo na 134. místo na světě. Do Konga nejvíce dováží Jihoafrická republika (28,4 %), na druhém místě je Čína (16 %) a na třetím Belgie (8,6%).

Celkový export Konga v hodnotě 5,046 mld. USD tvoří 0,03 % světového exportu, což Kongu přiřadilo 109. místo na světě. Kongo nejvíce vyváží do Číny. Export do Číny tvoří téměř 70 % vývozu Konga. Na druhém místě je Belgie (7,2 %) a na třetím Korejská republika (4,7 %) (ITC, 2014).

Tab. č. 3.4 zobrazuje vybrané ekonomické ukazatele v rámci Demokratické republiky Konga. Růst HDP se v roce 2010 oproti roku 2009 výrazně zvýšil. HDP na obyvatele každý ze sledovaných roků vzrostl. Kongo trpělo do roku 2011 pádivou inflací. I přes tento fakt se každoročně meziroční míra inflace snižovala. V roce 2012 se meziroční míra inflace Konga pohybovala na úrovni 2,1 %. Hrubý veřejný dluh se v roce 2010 snížil a poté se držel na přibližně stejné úrovni. Konžský frank ve sledovaném období stále znehodnocoval.

Tab. č. 3.4: Ekonomické ukazatele Demokratické republiky Kongo v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP *	%	2,8	7,2	6,9	7,2	6,2
HDP v běžných cenách *	mld. USD	11,1	13,1	15,8	17,2	18,6
Nominální HDP/obyv. **	USD	162,4	186,3	217,0	230,7	241,0
Meziroční míra inflace ***	%	46,2	23,5	15,5	2,1	4,4
Míra nezaměstnanosti	%	NA	NA	NA	NA	NA
Hrubý veřejný dluh ***	% HDP	146,4	42,6	35,5	35,4	38,1
Průměrný oficiální směnný kurz	CDF/1 USD	806,5	905,9	919,4	919,7	NA

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn,

* roky 2012 a 2013 pouze odhady,

** od roku 1984 existují pouze odhady v rámci IMF,

*** rok 2013 pouze odhad.

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d) – průměrný oficiální směnný kurz; vlastní zpracování

3.7 Jihoafrická republika

Jihoafrická republika (JAR) se nachází v nejjižnější části afrického kontinentu. Rozkládá se na území o rozloze 1 229 090 km². V Jihoafrické republice je legislativně zakotveno 11 oficiálních jazyků (angličtina, afrikánština, Zulu, Ndebele, Sesotho a další místní jazyky). Země se dělí na 9 provincií. Hlavním městem je Pretoria, kde sídlí prezident a vláda. Parlament sídlí v Kapském městě a Nejvyšší soud v Bloemfontein. Oficiální měnou je jihoafrický rand (ZAR) (SADC, 2013a). Jihoafrická republika je ekonomicky nejvýznamnější zemí Afriky.

Zemědělství JAR lze rozdělit na dva subsektory – vyspělé komerční farmářství a subsistenční rodinná hospodářství. Jihoafrická republika je významným vývozcem ovoce, zeleniny, masa a kukuřice. Dále jsou významné slunečnice, vinná réva, cukrová třtina, citrusové plody a pštosí maso. Jihoafrická republika je také významným producentem geneticky modifikované bavlny, sóji a žluté kukuřice.

Významným odvětvím jihoafrické ekonomiky je zpracovatelský průmysl, který je značně diverzifikovaný. Nejvýznamnějšími subsektory jsou průmysl ocele a zpracování kovů, průmysl chemický a petrochemický a průmysl zpracování potravin. V posledních letech roste význam farmaceutického, dřevozpracujícího a papírenského průmyslu a informačních a telekomunikačních technologií. Automobilový průmysl vyrábí především na vývoz. Jihoafrická republika má také značné nerostné bohatství. Z tohoto důvodu je tradičním a významným odvětvím těžební průmysl. JAR má největší světová zásoby zlata, manganu, platiny, vanadu, hliníkových silikátů. Dále má významná naleziště dalších minerálů a uhlí.

Sektoru služeb dominují bankovní a finanční služby. Dále jsou silné vládní služby, obchod, stravování a ubytování (cestovní ruch). Finanční sektor je na úrovni světového standardu. Cestovní ruch byl ovlivněn zvýšenou kriminalitou v JAR, avšak snaha vládních institucí a soukromopodnikatelských organizací v této oblasti zlepšila image JAR. Jihoafrická republika se stává atraktivní pro zahraniční turisty, kteří se v současnosti soustřeďují převážně na oblast Kapského města a okolí, národní parky (nejnavštěvovanějším je Krugerův národní park) a východní pobřeží (Businessinfo.cz, 2013k).

Jihoafrický import dosahoval v roce 2012 hodnoty 101,61 mld. USD, což představovalo 0,56 % světového importu a JAR se tak zařadila 34. místo na světě. Jihoafrická republika nejvíce dovážela z Číny (14,4 %), Německa (10,1 %) a Saudské Arábie (10,1 %).

V roce 2012 se Jihoafrická republika umístila na 42. místě na světě mezi největšími exportéry. V tomto roce vyvezla 86,711 mld. USD, což představovalo 0,48 % světového exportu za rok 2012. Hlavními odběrateli JAR byli Čína s 11,7 %, Spojené státy americké s 8,7 % a Japonsko s 6,2 % (ITC, 2014).

Tab. č. 3.5 zobrazuje vývoj vybraných ekonomických ukazatelů Jihoafrické republiky. Jihoafrická republika byla v roce 2009 zasažena hospodářskou a finanční krizí, což znamenalo negativní tempo růstu HDP. V letech 2010 a 2011 došlo k oživení ekonomiky a zvýšení růstu HDP. Od roku 2012 začalo tempo růstu HDP opět klesat. V roce 2013 došlo podle odhadů IMF k poklesu velikosti HDP na obyvatele. Meziroční míra inflace se pohybovala na podobné míře. Jihoafrická republika trpí velkou mírou nezaměstnanosti. Podle oficiálních statistik se jedná o 26 % ekonomicky aktivního

obyvatelstva. Jihoafrický rand v roce 2010 oproti předchozímu roku zhodnotil. K mírnému zhodnocení kurzu došlo i v roce 2011. V roce 2012 naopak došlo ke znehodnocení kurzu jihoafrického randu.

Tab. č. 3.5: Vybrané ekonomické ukazatele Jihoafrické republiky v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP *	%	-1,5	3,1	3,5	2,5	2
HDP v běžných cenách *	mld. USD	285,2	363,2	402,2	384,3	353,9
Nominální HDP/obyv. **	USD	5732,8	7244,7	7971,6	7525,4	6847,4
Meziroční míra inflace *	%	7,1	4,3	5	5,7	5,8
Míra nezaměstnanosti **	%	24,0	24,9	24,9	25,1	26,0
Hrubý veřejný dluh *	% HDP	31,3	35,8	39,6	42,3	43,0
Průměrný oficiální směnný kurz	ZAR/1 USD	8,4	7,3	7,3	8,2	NA

*Pozn.: NA – údaj není zveřejněn,
* rok 2013 pouze odhad,
** roky 2012 a 2013 pouze odhady.*

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d) – průměrný oficiální směnný kurz; vlastní zpracování

3.8 Lesotho

Lesothské království s rozlohou 30 355 km² se nachází na jihovýchodě Afriky. Země se vyznačuje vysokými horami a hlubokými údolími. Úředním jazykem Lesothského království (dále jen Lesotho) je sesotho a angličtina. Lesotho se dělí na 10 distriktů. Hlavním městem je Maseru. Oficiální měnou Lesothského království je Maloti (LSL). Kurz maloti je pevně přivázán k jihoafrickému randu (1:1) (SADC, 2013a).

57 % obyvatel Lesotha je závislá na výdělku ze zemědělské činnosti a v zemědělství je zaměstnáno 60 % obyvatelstva. Tyto čísla dokazují makroekonomický význam zemědělského sektoru. Hlavními zemědělskými produkty je mléko, hovězí a skopové maso, vlna, mohér a v rostlinné výrobě kukuřice, obilí, hrášek a fazole. Lesotho nejvíce vyváží vlnu a mohér.

K růstu HDP pravidelně přispívá zpracovatelský průmysl. Jedná se především o textilní a oděvní průmysl. Mimo tyto odvětví je zde zastoupený kožedělný a potravinářský průmysl, výroba spotřební elektroniky, cihelny a keramičky.

Mezi hlavní služby v Lesothu patří telekomunikace a finanční služby. Většina firem ve finančním sektoru je v rukou jihoafrického nebo britského kapitálu. Cestovní ruch je v Lesothu nerozvinutý. Pro zlepšení cestovního ruchu byla v Lesothu založena společnost Lesotho Tourism Development Corporation, která je pověřená rozvojem turistických oblastí a má poskytovat podporu pro rozvoj turistiky ve formě grantů, úvěrů a daňových výjimek (Businessinfo, 2013e).

Import Lesotha nedosahuje ani jednoho procenta světového importu. Lesotho v roce 2012 dovezlo zboží a služby v hodnotě 264 mil. USD. Nejvíce, a to 35,7 % lesothského importu, bylo dovezeno z Číny, Tchaj-wanu (28,6 %) a Indie (6,8 %).

V roce 2012 Lesotho vyvezlo zboží a služby v hodnotě 651,550 mil. USD a umístilo se na 164. příčce na světě. Lesotho nejvíce vyváželo do Spojených států americký (49,3 %), Belgie (43,1 %) a Botswany (1,9 %). Celkově hodnota lesothského exportu nedosahovala ani jednoho procenta světového exportu (ITC, 2014).

Tab. č. 3.6 ukazuje vybrané ekonomické ukazatele Lesotha. Lesotho také nezveřejňuje údaje o míře nezaměstnanosti. V tomto roce došlo k poklesu tempa růstu HDP oproti předcházejícímu roku. Zároveň však došlo k růstu nominálního HDP i HDP na obyvatele. Meziroční míra inflace se ve sledovaném období pohybovala okolo hranice 6 %. Výjimkou byl rok 2010, kdy míra inflace byla pouhých 3,4 %. Kurz Maloti v období let 2009 – 2011 zhodnocoval. V roce 2012 však došlo ke znehodnocení kurzu Maloti.

Tab. č. 3.6: Ekonomické ukazatele Lesotha v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP *	%	4,8	6,3	5,7	4,5	4,1
HDP v běžných cenách *	mld. USD	1,7	2,2	2,5	2,5	2,5
Nominální HDP/obyv. **	USD	915,9	1173,3	1332,1	1294,3	1289,0
Meziroční míra inflace *	%	5,9	3,4	6,0	5,6	6,6
Míra nezaměstnanosti *	%	NA	NA	NA	NA	NA
Hrubý veřejný dluh *	% HDP	37,8	35,4	37,8	38,9	38,8
Průměrný oficiální směnný kurz	LSL/1 USD	8,4	7,3	7,3	8,2	NA

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn,

** roky 2012 a 2013 pouze odhady,*

*** údaje jsou pouze odhady, poslední oficiální údaje je z roku 2006.*

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d) – průměrný oficiální směnný kurz; vlastní zpracování

3.9 Madagaskar

Madagaskarská republika (dále jen Madagaskar) je ostrov nacházející se na východním pobřeží Afriky v Indickém oceánu. Rozloha Madagaskaru je 592 000 km². Úředním jazykem je maldaština. Pracovním jazykem je francouzština. Země se dělí na 6 provincií. Hlavním městem Madagaskaru je Antananarivo. Na Madagaskaru se platí ariary (MGA) (SADC, 2013a).

Madagaskar je hlavně zemědělskou zemí. Zemědělství, lesnictví a rybolov zaměstnává 78 % obyvatelstva. Hlavním zemědělským produktem je rýže. Dále je to kukuřice, maniok, banány a sladké brambory. Pro vývoz pěstují kávu, bavlnu, koření asilice jako vanilka, pepř nebo hřebíček. Zajímavým exportním produktem jsou krevety pro francouzský a japonský trh.

Madagaskar se může pyšnit velkým nerostným bohatstvím, avšak často v těžko dostupných oblastech. Zásoby ropy a zemního plynu se proto zatím nedají využít. Madagaskar těží chromovanou rudu, grafit, slídu a drahokamy jako ametysty, topasy a safíry. Silné zastoupení má na Madagaskaru také textilní průmysl.

I když služby tvoří více než polovinu HDP (55 %), jsou obecně na nízké úrovni. Nejdůležitější je turistický ruch, chybí však dostatek ubytovacích kapacit a dopravní infrastruktura (Businessinfo, 2013e).

Celkový import Madagaskaru dosahoval 0,01 % světového importu a zařadil tak Madagaskar na 152. místo na světě. V roce 2012 bylo do Madagaskaru dovezeno zboží a služby v hodnotě 2,658 mld. USD. Hlavním madagaskarským dovozcem byly Spojené arabské emiráty s podílem 14,7 % madagaskarského importu. Dále pak Čína se 14,3 % a Francie s 6 %.

Madagaskar v roce 2012 vyvezl zboží a služby v hodnotě 1,224 mld. USD. Umístil se tak na 145. místě na světě. Madagaskar nejvíce vyvážel do Francie (29,1 %), Číny (8,4 %) a do Německa (6,2 %) (ITC, 2014).

V Tab. č. 3.7 je zobrazen vývoj vybraných ekonomických ukazatelů Madagaskaru. Madagaskarská ekonomika od roku 2011 rostla podle odhadů stabilním tempem růstu HDP. Docházelo nejen k růstu HDP nominálního, ale i k růstu HDP na obyvatele. Madagaskar měl v letech 2009 a 2010 sklon k přechodu do pásma pádivé inflace. V roce 2011 se tak i stalo, když meziroční míra inflace překročila hranici 10 %. V roce 2012 se meziroční míra inflace opět snížila na úroveň necelých 6 %. Madagaskar ve sledovaném období udržoval poměrně stabilní velikost hrubého veřejného dluhu. Kurz Ariaru ve sledovaném období stále mírně znehodnocoval.

Tab. č. 3.7: Vybrané ekonomické ukazatele Madagaskaru v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP *	%	-4,1	0,4	1,8	1,9	2,6
HDP v běžných cenách *	mld. USD	8,6	8,7	9,9	10,1	10,5
Nominální HDP/obyv. ***	USD	412,1	410,0	453,1	451,5	458,3
Meziroční míra inflace **	%	9,0	9,3	10,0	5,8	6,9
Míra nezaměstnanosti	%	NA	NA	NA	NA	NA
Hrubý veřejný dluh**	% HDP	36,0	36,2	37,4	38,1	37,2
Průměrný oficiální směnný kurz	MGA/1 USD	1957,7	2090,0	2025,1	2195,0	NA

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn,

** roky 2011, 2012 a 2013 pouze odhady,*

*** rok 2013 je pouze odhadem,*

**** od roku 2006 se jedná pouze o odhad.*

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d) – průměrný oficiální směnný kurz; vlastní zpracování

3.10 Malawi

Republika Malawi (dále pouze Malawi) je stát o celkové rozloze 118 484 km² ležící v jižní části střední Afriky. Oficiálními jazyky země jsou angličtina a chichewa. Země se dělí na 3 provincie. Hlavním městem Malawi je Lilongwe. Malawskou měnou je Malawská kwacha (MWK). Obvykle se používají i americké dolary.

Země získala nezávislost na Velké Británii v roce 1964 a stala se členem Britského společenství národů (SADC, 2013a). Malawi je republika v čele s prezidentem, který je nejen hlavou státu, ale i předsedou vlády. Mali má jednokomorový parlament – Národní shromáždění. Členové parlamentu, stejně jako prezident, jsou voleni na pět let ve všeobecných přímých volbách. Poslední volby se konaly v roce 2009, kdy byl prezidentem podruhé zvolen Bingu wa Mutharika. Po jeho smrti v dubnu 2011 jej nahradila první viceprezidentka Joyce Banda. Příští volby by se měly uskutečnit v roce 2014.

Malawi patří k nejchudším a nejméně rozvinutým zemím světa. Překážkami v rozvoji země jsou rozbujelá byrokracie, korupce, nedostatečná infrastruktura.

Hospodářství Malawi má převážně agrární charakter. Zemědělství zaměstnává 85 % populace. Nejrozšířenější plodinou je kukuřice, export tabáku (5. největší světový vývozcem), cukru, rýže a burských oříšků. Malawi je také druhým největším africkým vývozcem čaje po Keni.

Hlavními průmyslovými obory Malawi je zpracování tabáku a čaje, výroba cukru, cementu a spotřebního zboží a potravin. Do budoucna není možné vyloučit nárůst významu zpracování nerostných surovin. Malawi má velké zásoby uhlí, uranu, bauxitu, zlata a platiny, jež jsou zatím jen málo využívány.

Kromě finančních služeb má sektor služeb charakter drobného podnikání. Výjimku tvoří poměrně rozvinutý turistický ruch. Hlavní turistickou atrakcí je jezero Malawi (Businessinfo.cz, 2013f).

Malawský import dosahoval 0,01 % světového importu a umístil se tak na 153. místě na světě. V roce 2012 dovezlo Malawi zboží a služby v hodnotě 2,460 mld. USD. Největšími malawskými importéry byla Jihoafrická republika s podílem 24 %, Čína s 10,8 % a Indie s 8 %.

Malawi bylo v roce 2012 147. největším exportérem na světě. Malawský export dosahoval výše 1,218 mld. USD. Překvapivě Malawi nejvíce dováželo do Kanady (11,1 %). Do Belgie vyvezlo Malawi 7,5 % svého exportu a do Jihoafrické republiky 7,1 % (ITC, 2014).

V Tab. č. 3.8 jsou zobrazeny vybrané ekonomické ukazatele Malawi ve sledovaném období. Na začátku sledovaného období rostla ekonomika Malawi tempem 9 %. Toto tempo se však posupně snižovalo. V roce 2012 rostl HDP pouze 1,9 %. Podle odhadů se v roce 2013 zvýšilo tempo růstu HDP na úroveň 5 %. Malawi trpí od roku 2012 pádivou inflací, která v tomto roce dosahovala 21,3 %. Malawská kwacha ve sledovaném období stále znehodnocovala. K výraznému znehodnocení došlo v roce 2012, kdy došlo k nárůstu kurzu o necelých 100 MWK/USD.

Tab. č. 3.8: Vybrané ekonomické ukazatele Malawi v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP *	%	9,0	6,5	4,3	1,9	5,0
HDP v běžných cenách *	mld. USD	5,0	5,4	5,6	4,2	3,7
Nominální HDP/obyv. *	USD	329,6	343,5	347,2	251,0	215,2
Meziroční míra inflace **	%	8,4	7,4	7,6	21,3	26,0
Míra nezaměstnanosti	%	NA	NA	NA	NA	NA
Hrubý veřejný dluh **	% HDP	43,4	37,4	42,1	54,9	47,7
Průměrný oficiální směnný kurz	MWK / 1 USD	141,3	150,5	156,5	249,1	NA

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn,

* od roku 2010 se jedná pouze o odhad,

** rok 2013 je odhadem.

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d) – průměrný oficiální směnný kurz; vlastní zpracování

3.11 Mauricius

Mauricijská republika je ostrovem nacházejícím se v Indickém oceánu přibližně 2400 km od jihovýchodního pobřeží Afriky. Ostrov má celkovou rozlohu 2040 km². Úředním jazykem je angličtina, všeobecně používaná je i francouzština a také kreolština, hindi, tamil, bhojpuri a urdu. Ostrov se dělí na 9 oblastí. Hlavním městem je Port Louis. Mauricijsou měnou je mauricijská rupie (MUR).

Zemědělství na Mauriciu se člení na dvě základní oblasti – pěstování a zpracování cukrové třtiny a ostatní zemědělská produkce. V současnosti je 96 % produkce cukru vyváženo do Evropské unie. Hlavním průmyslem na Mauriciu je cukrovarnictví.

Nejvýznamnější oblastí služeb na Mauriciu je obchod, především zahraniční. To vyplývá z podstaty ekonomiky, která se vyznačuje značnou proexportní orientací. Jedním z nejdůležitějších sektorů ekonomiky je cestovní ruch. Nejvíce turistů přijíždí z Evropy, roste i podíl turistů z Asie a z Ruska. Na Mauriciu dochází k značnému rozvoji finančních služeb. Tento sektor zajišťuje financování projektů ve východoafrických a jihoafrických zemích. Dalším významným sektorem je podnikání v oblasti realit, leasingu a ostatní podnikatelské aktivity (Businessinfo.cz, 2014g).

Mauricius se v roce 2012 podílel na celkovém importu světa v hodnotě 0,03 % a umístil se na 130. místě mezi importéry. Hodnota importu Mauriciu dosahovala 5,772 mld. USD. 22,5 % vyvezl Mauricius do Indie, 16,1 % do Číny a 8,3 % do Francie.

Mauricijský export dosahoval v roce 2012 hodnoty 2,257 mld. USD. 18,8 % Mauricius vyvezl do Velké Británie, 16 % do Francie a 10,1 % do Spojených států amerických. Hodnota Mauricijského exportu byla 0,01 % světového exportu a Mauricius se tak umístil na 132. místě na světě (ITC, 2014).

Tab. č. 3.9 zobrazuje vybrané ekonomické ukazatele na Mauriciu. Mauricius roste stabilním tempem na úrovni okolo 3,8 %. V rámci meziroční míry inflace byl výjimečným rok 2011, kdy dosahovala výše 6,5 %. Mauricijská rupie v letech 2009 – 2011 zhodnocovala. V roce 2012 došlo k mírnému znehodnocení kurzu.

Tab. č. 3.9: Ekonomické ukazatele Mauricijské republiky v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP	%	3,0	4,1	3,8	3,3	3,4
HDP v běžných cenách	mld. USD	8,8	9,7	11,2	11,5	11,9
Nominální HDP/obyv.	USD	6913,7	7562,4	8725,3	8850,2	9135,6
Meziroční míra inflace	%	2,5	2,9	6,5	3,9	4,7
Míra nezaměstnanosti	%	7,3	7,8	7,9	8,0	8,3
Hrubý veřejný dluh	% HDP	50,6	50,6	51,0	50,3	50,5
Průměrný oficiální směnný kurz	MUR/1 USD	31,9	30,9	28,8	29,9	NA

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn, rok 2013 je pouze odhadem.

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d) – průměrný oficiální směnný kurz; vlastní zpracování

3.12 Mosambik

Mosambická republika (dále jen Mosambik) se nachází na východním pobřeží jižní Afriky. Celková rozloha republiky je 799 380 km². Hlavním městem je Maputo. Země se dělí na 10 provincií. Úředním jazykem je portugalština, v zemi se hovoří řadou

místních regionálních jazyku. Hlavními jsou Emakua, Shangane, Bitanga, Xitswa, Chope, Ronga a mnoho dalších. Oficiální mosambickou měnou je mosambický metical (MZN).

Zemědělství má velký růstový potenciál. V současnosti je totiž využíváno pouze 14 % dostupné orné půdy. Zemědělství patří k tradičním odvětvím mosambického hospodářství. Dnes zemědělství zaměstnává přes 80 % ekonomicky aktivní populace, vytváří však jen jednu třetinu HDP. Hlavními plodinami je bavlna, oříšky kešu, cukrová třtina, maniok, kukuřice, čaj, tabák, kokosové ořechy, brambory, tropické ovoce a slunečnice. Hlavními produkty živočišné produkce jsou hovězí a drůbeží maso. Významný je i rybolov, převážně krevety.

V rámci průmyslu jsou významnými odvětvími potravinářský, chemický, textilní a dřevozpracující průmysl. V roce 2000 se v Mosambiku zahájila montáž automobilů Fiat. Mosambik má také velké zásoby mnoha druhů nerostných surovin. Jedná se o ložiska pegmatitu, tantalitu, zlata, minerálních písků, grafitu, železné rudy, uhlí, mramoru a dalších surovin.

Sektor služeb je spolu s těžbou hlavním motorem současného ekonomického růstu. Dochází k rychlému rozvoji bankovních služeb, telekomunikací, logistiky a služeb navázaných na cestovní ruch. Turisticky atraktivní oblastí je pobřeží Indického oceánu, kde vznikají nové hotely. Přesto tyto nové turistické letoviska nejsou turisty zcela využita (Businessinfo.cz, 2014h).

Do Mosambiku se v roce 2012 dovezlo zboží a služby v hodnotě 6,177 mld. USD a Mosambik se tak umístil na 127. místě na světě s podílem 0,03 % na celkovém světovém importu. S 31,4 % byla největším dovozce do Mosambiku Jihoafrická republika. Nizozemsko dovezlo 9,3 % celkového mosambického importu a 7,4 % dovezly Spojené arabské emiráty.

Mosambický export v hodnotě 3,469 mld. USD zaujímal v roce 2012 120. místo na světě a 0,02 % světového exportu. Mosambik nejvíce vyvážel do Nizozemska (26,6 %), Jihoafrické republiky (19,2 %) a do Číny (18,4 %) (ITC, 2014).

Tab. č. 3.10 zobrazuje vývoj vybraných ekonomických ukazatelů Mosambiku. Mosambik ve sledovaném období rostl tempem okolo 7 %. Rostl také HDP na obyvatele. Mosambik zaznamenal výrazný růst meziroční míry inflace mezi rokem

2009 a 2010. Dalším výrazným skokem byl rok 2012, kdy došlo k velkému poklesu meziroční míry inflace. Od roku 2010 docházelo každým rokem ke zhodnocování kurzu mosambického meticalu.

Tab. č. 3.10: Vybrané ekonomické ukazatele Mosambiku v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Růst HDP	%	6,334	7,085	7,322	7,4	7
HDP v běžných cenách	mld. USD	9,967	9,548	12,572	14,244	14,669
Nominální HDP/obyv.	USD	471,001	442,353	571,03	634,253	640,397
Meziroční míra inflace	%	3,255	12,699	10,351	2,091	5,528
Míra nezaměstnanosti	%	NA	NA	NA	NA	NA
Hrubý veřejný dluh	% HDP	45,599	46,115	39,31	42,204	45,721
Průměrný oficiální směnný kurz	MZN / 1 USD	26,71	32,98	29,06	28,2	NA

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn, rok 2013 je pouhým odhadem.

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d) – průměrný oficiální směnný kurz; vlastní zpracování

3.13 Namibie

Namibijská republika se nachází na jihozápadním pobřeží Afriky. Země pokrývá 825 615 km². Hlavním městem je Windhoek. Země se dělí na 13 regionů. Úředním jazykem je angličtina, dále se zde mluví místními černošskými jazyky. Oficiální měnou je namibijský dolar (N\$). Dále je v zemi přijímán jako zákonné platidlo i jihoafrický rand (SADC, 2013a).

Zemědělská produkce je závislá na klimatických podmínkách a dosahuje průměrně 8 % HDP. Hlavními zemědělskými komoditami jsou kukuřice, obilí, bavlna, hovězí maso, hovězí dobytek, ovce a kozy. Roste chov pštrosů. K růstu namibijské ekonomiky také výrazně přispívá rybolov. Prakticky 95 % úlovků je určeno pro export.

Průmyslovými obory jsou zpracování ryb, masa, pivovarnictví, výroba nápojů a mléčných produktů, výroba kovů a konzerv, výroba dřevěných produktů včetně nábytku, chemikálií, barev, plastických obalů, textilu a kožených produktů. Z těžebního průmyslu je to těžba diamantů, uranu, mědi, olova, zinku a zlata. Nerostné suroviny jsou hlavní namibijskou exportní položkou.

Tvorbě HDP dominují služby. Hlavní podíl připadá na veřejné služby, realitní sektor a podnikatelské služby, doprava a skladování, finanční služby a velko- a maloobchod. Finanční služby jsou v Namibii relativně dobře rozvinuté. Významný je i cestovní ruch, který se podílí 7 % na tvorbě HDP (Businessinfo.cz, 2013i).

Namibie v roce 2012 dovezla zboží a služby v hodnotě 7,132 mld. USD, což představovalo 0,04 % celkového světového importu a 117. místo na světě. Nejvíce dovážela z Jihoafrické republiky (69,7 %), Švýcarska (6 %) a z Číny (4 %).

Celkový namibijský export byl v roce 2012 v hodnotě 5,376 mld. USD. Jednalo se o 0,03 % světového exportu a 103. místo na světě. Hlavním exportním partnerem Namibie byla Jihoafrická republika. Do JAR vyvezla Namibie 17,4 % svého exportu. 11,7 % exportu Namibie vyvezla do Velké Británie a 9,3 % do Angoly (ITC, 2014).

V Tab. č. 3.11 je zobrazen vývoj ekonomických ukazatelů Namibie. Namibie dosahovala nejvyššího meziročního tempa růstu HDP v roce 2010, kdy růst dosáhl 6,3 %. Poté se tempo růstu HDP zpomalovalo. V roce 2013 dosáhlo tempo růstu HDP Namibie 4,4 %. Meziroční míra inflace byla nejvyšší v roce 2009, kdy dosáhla výše 8,8 %. Nejnižší meziroční míry inflace Namibie dosáhla v roce 2010 4,47 %. Namibie rovněž nezveřejňuje míru nezaměstnanosti. Každoročně roste v Namibii hrubý veřejný dluh. V roce 2009 dosahoval pouze 16,1 % HDP. V roce 2013 už to bylo 30,4 % HDP. Došlo ke zhodnocení namibijského dolaru z 8,4 N\$/USD v roce 2009 na 7,15 N\$/USD v roce 2011. V roce 2012 kurz namibijského dolaru opět znehodnotil na úroveň 8,2 N\$/USD.

Tab. č. 3.11: Vybrané ekonomické ukazatele Namibie v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP	%	-1,1	6,3	5,7	5,0	4,4
HDP v běžných cenách	mln. USD	8,9	11,1	12,8	13,1	12,3
Nominální HDP/obyv.	USD	4212,7	5212,1	5983,9	6063,8	5656,7
Meziroční míra inflace	%	8,8	4,5	5,0	6,5	6,4
Míra nezaměstnanosti	%	NA	NA	NA	NA	NA
Hrubý veřejný dluh	% HDP	16,1	15,7	22,9	26,9	30,4
Průměrný oficiální směnný kurz	N\$ / 1 USD	8,4	7,6	7,2	8,2	NA

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn, od roku 2010 se jedná o odhady.

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d) – průměrný oficiální směnný kurz; vlastní zpracování

3.14 Seychely

Seychelská republika je ostrov o 455 km² rozloze nacházející se v Indickém oceánu. Oficiálními jazyky jsou angličtina, francouzština a kreolština. Administrativně se Seychelské ostrovy dělí do 25 regionů. Hlavním městem je Victoria. Měnou je seychelská rupie (SCR) (SADC, 2013a).

Zemědělský sektor tvoří asi 3 % HDP Seychel. Většina obilovin se dováží. Seychely pěstují kokos, skořici a čaj. Problémem je omezenost zdrojů půdy a nevlídné klimatické podmínky.

Průmysl představuje 30 % HDP. Klíčovým je průmysl zpracovávající ryby. Dále je to pivovarnictví a nealko nápoje, tabákový průmysl, stavba lodí a tiskařský průmysl.

Hlavním odvětvím ekonomiky Seychel je turistický ruch. Ostrov každoročně navštíví 120 tisíc turistů, z toho jsou dvě třetiny Evropané. V současnosti se však potýká s úbytkem návštěvníků, zapříčiněný vysokou cenovou úrovní služeb a základních komodit i jejich nízkou kvalitou (Businessinfo.cz, 2013j).

Import Seychel nedosahoval ani 1 % světového importu a Seychely se tak zařadily na 184. místo na světě. Hodnota importu v roce 2012 byla 673 mil. USD a nejvíce

Seychely dovážely ze Španělska (20,4 %), Francie (9,8 %) a Jihoafrické republiky (7 %).

Ve světovém exportu se Seychely zařadily na 169. místo na světě. Celkový Seychelský export dosáhl v roce 2012 výše 477 mil. USD. 26,3 % svého exportu vyvezly Seychely do Francie, 17,1 % do Velké Británie a 14,7 % do Japonska (ITC, 2014).

Tab. č. 3.12 ukazuje vývoj vybraných ekonomických ukazatelů Seychel. Seychely jsou jednou ze zemí, jež zveřejňuje míru nezaměstnanosti, která zde dosahuje pouhých 3,3 % (rok 2013). Vzhledem k rozloze ostrova dosahují Seychely vysoké výše HDP na obyvatele a celkově nominálního HDP. V letech 2010 došlo ke zhodnocení seychelské rupie. Od tohoto roku pak dochází k mírnému znehodnocování průměrného oficiálního směnného kurzu.

Tab. č. 3.12: Vybrané ekonomické ukazatele Seychel v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP	%	-0,2	5,6	5,0	2,9	3,3
HDP v běžných cenách	mld. USD	0,8	1,0	1,1	1,0	1,3
Nominální HDP/obyv.	USD	9707,3	10842,8	11669,6	11240,4	13684,0
Meziroční míra inflace	%	31,7	-2,4	2,6	7,1	4,9
Míra nezaměstnanosti	%	5,1	4,6	4,1	3,7	3,3
Hrubý veřejný dluh	% HDP	123,5	81,6	74,3	82,7	73,1
Průměrný oficiální směnný kurz	SCR / 1 USD	13,6	12,1	12,4	13,7	NA

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn, od roku 2012 pouze odhady.

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d) – průměrný oficiální směnný kurz; vlastní zpracování

3.15 Svazijsko

Svazijské království je malá, vnitrozemská země o rozloze 17 364 km² v jižní části Afriky. Svazijsko je často nazýváno „Švýcarskem Afriky“. Země se dělí na 4 regiony. Hlavním městem je Mbabane. Oficiálními jazyky jsou angličtina a místní řeč Swati.

Oficiální měnou je lilangeni (L). Kurs je pevně stanoven jako 1:1 s jihoafrickým randem na základě monetární unie Jihoafrické republiky, Svazijska a Lesotha (SADC, 2013a).

Hlavní roli zde hraje subsistenční zemědělství, které zaměstnává zhruba 70 % populace. Zemědělství je velmi závislé na klimatických podmínkách. Hlavními produkty jsou kukuřice, cukrová třtina, citrusy a ananasy. Klesá podíl bavlny.

Význam ve svazijské ekonomice má i zpracovatelský průmysl (43 % HDP). Klíčovým odvětvím je cukrovarnický průmysl. Těžební průmysl se podílí na tvorbě HDP pouze 1 %. Těží se zde pouze uhlí a kameny pro místní potřebu.

Relativně dobře rozvinuté jsou ve Svazijsku finanční služby, zejména díky jihoafrickým bankám. Klesá význam cestovního ruchu. Značně rozšířená je tzv. „vlaková“ turistika spojující luxusními vlaky různé země jižní Afriky, jejíž trasa vede i přes Svazijsko.

Svazijsko má velmi kvalitní síť hlavních silnic. V železniční dopravě je Swaziland Railway jednou z mála železničních dopravních společností v Africe vykazujících zisk (Businessinfo.cz, 2013l).

Svazijsko v roce 2012 dovezlo zboží a služby v hodnotě 343 mil. USD, což nepředstavovalo ani jedno procento světového importu a zařadilo se tak na 193. místo na světě. Nejvíce Svazijsko dováželo z Nigérie (19,6 %), Indie (13,5 %) a Spojených států amerických (11,6 %).

Svazijský export dosahoval ve stejném období 934 mil. USD, což představovalo 0,01 % světového exportu 157. místo na světě. Svazijsko nejvíce vyváželo do Číny (10,7 %), Spojených států amerických (7,5 %) a Indie (7,1 %) (ITC, 2014).

Tab. č. 3.13 zobrazuje vybrané ekonomické ukazatele Svazijska. HDP rostlo od roku 2010 stále pomalejším tempem, až roku 2012 dosahovalo záporného tempa růstu 1,5 %. Nejvyšší míry inflace Svazijsko dosahovalo v roce 2012, kdy byla spočtena ve výši 8,94 %. V roce 2013 se podle odhadů podařilo míru inflace snížit na 7,15 %. Svazijsko patří k zemím, které neudávají míru nezaměstnanosti. Hrubý veřejný dluh každým rokem roste. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán mezi lety 2009 a 2010, kdy vzrostl o 4,6 %. Oficiální směnný kurz lilangeni v letech 2009 – 2011 zhodnocoval, v roce 2012 však došlo k výraznému znehodnocení o necelou jednu lilangeni za americký dolar.

Tab. č. 3.13: Vybrané ekonomické ukazatele Svazijska v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP *	%	1,2	1,9	0,3	-1,5	0
HDP v běžných cenách *	mld. USD	3,0	3,7	4,0	3,8	3,8
Nominální HDP/obyv. *	USD	2841,3	3501,0	3724,8	3474,5	3484,4
Meziroční míra inflace **	%	7,4	4,5	6,1	8,9	7,2
Míra nezaměstnanosti	%	NA	NA	NA	NA	NA
Hrubý veřejný dluh **	% HDP	12,6	17,1	18,3	19,1	21,4
Průměrný oficiální směnný kurz	L / 1 USD	8,4	7,3	7,3	8,2	NA

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn,
 * od roku 2010 pouze odhady,
 ** rok 2013 odhad.

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d) – průměrný oficiální směnný kurz; vlastní zpracování

3.16 Tanzanie

Sjednocená republika Tanzanie se rozkládá na rozloze 1 021 090 km² a zahrnuje ostrovy Pembra a Zanzibar v Indickém oceánu. Pevninská část leží na východě Afriky v centrální části kontinentu. V Tanzanii se mluví více než 120 jazyky a dialekty. Úředním jazykem je kisvahili a angličtina. Administrativně se Tanzanie dělí na 26 oblastí. Hlavním městem je Dodoma. Oficiální měnou je tanzanský šilink (TZS) (SADC, 2013a).

Sjednocená republika Tanzanie je agrární zemí. Zemědělství zaměstnává čtyři pětiny pracovní síly a podílí se 27,8 % na tvorbě HDP. Hlavními komoditami pro export jsou káva, čaj, sisal, bavlna, tabák a oříšky kešu. Dále se pěstuje kukuřice, rýže obilí a cukrová třtina. Projevuje se zde nedostatek kapitálu pro zpracování plodin, proto se většina sklizně vyváží v surovém stavu. Důležitým je i chov dobytka.

Průmysl je jedním z nejrychleji rostoucích v rámci afrického kontinentu. Potýká se s nepravidelnými dodávkami vody a elektrické energie, nízkými investicemi a neefektivním řízením. Na HDP se podílí 24 %. K významným oborům patří

pivovarnictví, cukrovarnictví, tabákový průmysl, textilní průmysl, výroba cementu, rafinace nafty, výrobky ze dřeva a produkce hnojiv. V zemi se nachází naleziště zlata, diamantů, polodrahokamů, slídy, uhlí, soli, fosfátů, cínu, sádrovce a vápence. Proto je jedním z perspektivních odvětví těžební průmysl.

Většinu HDP vytváří sektor služeb (48 % HDP). Je druhým nejdůležitějším zdrojem deviz. Klíčovým je cestovní ruch. Hlavními návštěvníky jsou Evropané (Businessinfo.cz, 2013m).

Sjednocená republika Tanzanie v roce 2012 dovezla celkem zboží a služby v hodnotě 11,715 mld. USD, což představovalo 0,06 % světového dovozu 92. příčku na světě. Hlavními tanzanskými dovozci bylo Švýcarsko se 13,5 %, Čína s 9,9 % a Spojené arabské emiráty s 8,8%.

Tanzanie obsadila v roce 2012 102. příčku na světě mezi exportéry. Její export činil 5,547 mld. USD, což představovalo 0,03 % celkového světového exportu. Jihoafrická republika do Tanzanie dovezla 17,7 % tanzanského exportu, Švýcarsko 14,4 % a Čína 9,5 % (ITC, 2014).

Tab. č. 3.14 zobrazuje ekonomický vývoj Tanzanie. Růst HDP Tanzanie vykazoval ve sledovaném období poměrně stabilní tempo, průměrně rostlo 6,68 %. HDP na obyvatele stále rostlo. Tanzanie měla problém s pádivou inflací v letech 2011 a 2012. V roce 2012 dosahovala míra inflace 16 %. V roce 2013 se podle odhadů podařilo míru inflace snížit na necelou polovinu roku 2011, tedy na 8,5 %. Hrubý veřejný dluh stále roste. V roce 2013 podle odhadů dosahoval 42,48 % HDP. Tanzanský šilink ve sledovaném období stále znehodnocoval.

Tab. č. 3.14: Vybrané ekonomické ukazatele Tanzanie v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP	%	6,0	7,0	6,4	6,9	7,0
HDP v běžných cenách	mld. USD	21,4	22,9	23,9	28,2	31,9
Nominální HDP/obyv. *	USD	511,4	534,7	543,5	628,7	690,2
Meziroční míra inflace	%	12,1	7,2	12,7	16,0	8,5
Míra nezaměstnanosti	%	NA	NA	NA	NA	NA
Hrubý veřejný dluh	% HDP	32,6	37,7	40,6	40,8	42,4
Průměrný oficiální směnný kurz	TZS / 1 USD	1320,3	1409,3	1566,7	1591,3	NA

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn, od roku 2011 pouze odhady,
* odhad od roku 2007.

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d) – průměrný oficiální směnný kurz; vlastní zpracování

3.17 Zambie

Zambijská republika je vnitrozemský stát o rozloze 752 612 km². Oficiálním jazykem je angličtina, hovoří se zde však i řadou místních regionálních jazyků. Sedmi hlavními z nich, jenž jsou využívány ve vzdělávání a pro administrativní účely jsou bemza, lozi, lunda, kaonda, luvale, tonga a nyanja. Zambie se dělí na 10 provincií. Hlavním městem je Lusaka. Oficiální měnou Zambie je zambijská kwacha (ZMW).

Podíl zemědělství na HDP je stabilně 20 %. Zemědělství je hlavním zdrojem zaměstnanosti (až 85 % průběžného obyvatelstva). Nejvýznamnější plodinou je kukuřice, následuje jí bavlna, tabák, obiloviny, čirok, rýže, podzemnice olejná, cukrová třtina, tapioca a káva. Zambie úspěšně vyváží řezané květiny. Zambie chová převážně skot, prasata a drůbež. Produkuje tedy mléko, vejčká a surové kůže.

Zambijský průmysl je závislý převážně na těžebním průmyslu. Řadí se mezi významné exportéry mědi a kobaltu, v zemi se nacházejí zásoby uranu, zlata, stříbra, zinku a drahých kamenů (smaragdů, diamantů, malachitů, ametystů a turmalínů) a uhlí. Nosnými průmyslovými obory jsou: zpracování měděné rudy, hutnictví, výroba drátů a kabelů, stavebnictví, chemický průmysl, textilní průmysl a výroba potravin.

Sektor služeb generuje necelou jednu polovinu HDP Zambie. Jedná se o velko a maloobchodní transakce, realitní služby a finanční služby a pojišťovnictví. V Zambijské republice se rychle rozvíjí maloobchodní sítě a sítě fungující na bázi franšízy (např. KFC). Dalším dynamicky podoborem jsou telekomunikační služby. Nedostatečné jsou investice do velmi slibného sektoru cestovního ruchu. Zambie má mnoho turistických lákadel (např. Viktoriiny vodopády, safari parky a další). Celá řada turisticky zajímavých lokalit není prozatím „objevena“ a využita (Businessinfo.cz, 2013n).

Zambijský import představoval v roce 2012 hodnotu 8,938 mld. USD, což bylo 0,05 % světového importu a 102. místo na světě. Největším dovozcem do Zambie byla JAR s 33,7 %, dále pak Konžská republika (14,4 %) a Čína (9,9 %).

Zambie vyvezla v roce 2012 zboží a služby v hodnotě 9,523 mld. USD, což představovalo 0,05 % světového exportu a 89. místo. 42,3 % vyvezla Zambie do Švýcarska, 19,3 % do Číny a 9 % exportu do Jihoafrické republiky (ITC, 2014).

V Tab. č. 3.15 je zobrazen vývoj vybraných ekonomických ukazatelů Zambie. Tempo růstu HDP se ve sledovaném období pohybovalo okolo 6,8 % a bylo relativně stabilní. Rostl HDP v běžných cenách i HDP na obyvatele. V roce 2009 byla v Zambii naměřena pádivá inflace ve výši 13,39 %. V následujícím roce míra inflace dosáhla výše 8,5 %. Od roku 2009 již nedošlo k překročení 8,7% míry inflace. Hrubý veřejný dluh stále roste. V roce 2013 dosahoval 36,23 % HDP, což představovalo nárůst o necelé 4 p. b. Zambijská kwacha mezi roku 2009 a 2010 zhodnotila, poté však došlo k jejímu znehodnocení.

Tab. č. 3.15: Vybrané ekonomické ukazatele Zambie v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP	%	6,4	7,6	6,8	7,2	6,0
HDP v běžných cenách	mld. USD	12,8	16,2	19,2	20,6	22,2
Nominální HDP/obyv.	USD	998,4	1225,0	1408,5	1462,9	1529,9
Meziroční míra inflace	%	13,4	8,5	8,7	6,6	7,1
Míra nezaměstnanosti	%	NA	NA	NA	NA	NA
Hrubý veřejný dluh	% HDP	26,9	25,8	27,2	32,4	36,2
Průměrný oficiální směnný kurz	ZMW / 1 USD	5054,8	4797	4860,5	5142,3	NA

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn, rok 2013 je odhadem.

Zdroj: IMF (2014), SADC (2013d) – průměrný oficiální směnný kurz; vlastní zpracování

3.18 Zimbabwe

Zimbabwe je stát o rozloze 390 757 km². Jedná se o vnitrozemský stát. Úředním jazykem Zimbabwe byla doposud angličtina, nová ústava z roku 2013 však uznává 16 oficiálních jazyků (např. šonštinu, ndebelštinu a znakovou řeč). Administrativně se Zimbabwská republika dělí na 8 provincií. Hlavním městem je Harare (SADC, 2013a). Oficiální měnou je zimbabwský dolar (ZWD), jenž byl v letech 2002 – 2009 stížen hyperinflací (až biliony procent). V roce 2009 vláda formálně pozastavila používání zimbabwského dolaru a schválila neomezené používání směnitelných měn. V současnosti se jako hlavní platidlo používá americký dolar. Důvodem je oficiální dolarizace provedená v roce 2009. Paralelně obíhá jihoafrický rand a botswanská pula.

Zemědělství se na tvorbě zimbabwského HDP podílí cca 20 %. Nosnými zemědělskými produkty jsou kukuřice, bavlna, tabák, obilí, káva, cukrová třtina, podzemnice olejná a chov hovězího skotu, prasat, ovcí a koz. Zemědělství zaměstnává 66 % pracovní síly. Do roku 2000 byla země potravinově soběstačná. Po špatně provedené pozemkové reformě v roce 2000 se Zimbabwe stalo dovozcem potravin a příjemcem potravinové pomoci.

Zimbabwe má poměrně rozvinutý průmysl. Nejdůležitějším odvětvím je těžební průmysl (těžba diamantů, uhlí, kaolínu, různých metalických a nekovových rud jako zlato, platina, nikl, olovo), výroba oceli, těžba dřeva a dřevozpracující výroba, výroba cementu, chemikálií a umělých hnojiv.

Služby se podílí na tvorbě HDP 54 % a zaměstnávají cca 24 % pracovní síly Zimbabwe. Velmi rozvinutý je maloobchod a turistika. V maloobchodě působí domácí i zahraniční řetězce, které jsou zásobovány místní výrobou nebo dovozem z JAR. Cestovní ruch byl narušen politickou nestabilitou. Zimbabwe má velká turistická lákadla jako jsou safari parky a Viktoriiny vodopády. V této oblasti dochází k pozvolnému oživení (Businessinfo.cz, 2013o).

Import do Zimbabwe v roce 2012 měl hodnotu 7,362 mld. USD a 0,04 % světového importu. Zimbabwe se tak umístilo na 115. místě na světě. Největším zimbabwským importérem byla Jihoafrická republika s 42,2% zimbabwského importu. Na druhém místě byla Velká Británie (17,2 %) a na třetím Spojené státy americké (7,6 %).

Zimbabwe se v roce 2012 umístilo na 119. místě mezi světovými exportéry s hodnotou exportu 3,882 mld. USD a 0,02 % světového exportu. 68,9 % zboží a služeb vyvezlo Zimbabwe do Jihoafrické republiky, 12,4 % do Spojených arabských emirátů a 7,3 % do Mosambiku (ITC, 2014).

Tab. č. 3.16 zobrazuje vývoj vybraných ekonomických ukazatelů Zimbabwe. Není zde uveden průměrný oficiální směnný kurz z důvodu, že v roce 2009 došlo v Zimbabwe k oficiální dolarizaci ekonomiky. Důvodem tohoto kroku bylo velmi výrazné znehodnocování zimbabwského dolaru a hyperinflace. Od roku 2011 došlo k poklesu tempa růstu HDP. Zatímco v roce 2011 rostla zimbabwská ekonomika tempem 10,5 %, v roce 2013 to bylo podle odhadů pouze 3 %. Nejvyšší míry inflace dosahovala ve sledovaném období zimbabwská ekonomika 6,2 %. Nejnižší míry inflace pak v roce 2013 podle odhadů 2,63 %. Zimbabwe se daří snižovat hrubý veřejný dluh. Zatímco v roce 2009 dosahoval 90,8 % HDP, v roce 2013 to bylo podle odhadů pouze 58,68 % HDP.

Tab. č. 3.16: Vybrané ekonomické ukazatele Zimbabwe v letech 2009 - 2013

Ukazatel	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Meziroční růst HDP *	%	8,9	9,6	10,6	4,4	3,2
HDP v běžných cenách *	mld. USD	6,1	7,4	8,9	9,8	10,5
Nominální HDP/obyv. **	USD	483,9	582,0	688,7	755,6	799,2
Meziroční míra inflace ***	%	6,2	3,0	3,5	3,7	2,6
Míra nezaměstnanosti	%	NA	NA	NA	NA	NA
Hrubý veřejný dluh ***	% HDP	90,8	78,3	64,2	59,7	58,7

Pozn.: NA – údaj není zveřejněn,
 * roky 2012 a 2013 pouze odhady,
 ** od roku 2009 pouze odhady,
 *** rok 2013 pouze odhad.

Zdroj: IMF (2014); vlastní zpracování

3.19 Dílčí shrnutí

Jihoafrické rozvojové společenství lze zařadit mezi regionální společenství. Jeho členy je 15 zemí jižní a východní Afriky. Těmito členy jsou Angola, Botswana, Demokratická republika Kongo, Jihoafrická republika, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mauricius, Mosambik, Namibie, Seychely, Svazijsko, Tanzanie, Zambie a Zimbabwe.

SADC bylo založeno v roce 1992 za účelem vymýcení chudoby v jižní Africe prostřednictvím ekonomického rozvoje a zajištění míru a bezpečnosti v této oblasti. Předchůdkyní tohoto společenství byla Konference pro koordinaci rozvoje v Jižní Africe (SADCC).

Hlavními orgány SADC jsou Summit hlav států, Rada ministrů, Stálý výbor úředníků, Sekretariát, Tribunál, Orgán pro politickou, obrannou a bezpečnostní spolupráci a poradní Národní výbory. Institucionálním složením se SADC podobá Evropské unii.

Hlavními cíli SADC jsou: dosažení hospodářského rozvoje, míru a bezpečnosti, ekonomického růstu, zmírnění chudoby, zvýšení úrovně a kvality života obyvatel jižní a východní Afriky.

Třetí kapitola také přiblížila hospodářství členských zemí SADC. Byly zde diskutovány hlavní zemědělské a průmyslové komodity a služby, jež jsou páteří těchto ekonomik. Dále zde byli uvedeni hlavní obchodní partneři těchto zemí jak na straně dovozu, tak na straně vývozu. U každé členské ekonomiky bylo uvedeno tempo růstu HDP, HDP v běžných cenách, HDP na obyvatele, míra inflace, hrubý veřejný dluh a průměrný směnný kurz. U některých zemí také míra nezaměstnanosti. Bohužel míru nezaměstnanosti uvádějí jen některé členské ekonomiky. V roce 2013 dosahovalo nejvyššího tempa růstu HDP ekonomiky Mosambiku a Tanzanie. Záporného tempa růstu dosahovala v roce 2013 pouze Zambie. Zimbabwe měla do roku 2009 problémy s hyperinflací, která v roce 2008 dosahovala míry 157 %. Z tohoto důvodu byl v Zimbabwe zaveden jako měna americký dolar. Došlo tedy k oficiální dolarizaci ekonomiky a následkem toho došlo k poklesu míry inflace na 2,6 % v roce 2013.

4 Plnění kritérií měnové integrace vybranými zeměmi

Optimální měnovou oblastí je takový region, který naplňuje kritéria OCA. Určení toho, zda je kritérium naplňováno, je více než problematické. Teorie OCA totiž nestanovuje žádný konkrétní rámec, žádnou hraniční hodnotu, která by určovala splnění či nesplnění kritéria.

V následující kapitole bude posouzeno, zda členské země SADC mohou vytvořit měnovou integraci, nebo zda si mají ponechat svobodnou měnu. Členské země by v případě zachování nezávislé monetární politiky dále autonomně rozhodovaly o nastavení svých úrokových sazeb a kurzu svých národních měn (výjimkou je Zimbabwe, jež je dolarizována). Další možností je převzetí jedné z národních měn členských zemí jako jedné společné měny. Členské země mohou také vytvořit novou společnou měnu, jež nahradí národní měny. V těchto dvou případech by se ekonomiky musely vzdát své nezávislé monetární politiky.

Na základě teorie OCA je možné posoudit vhodnost vytvoření měnové integrace zemí SADC. Následující text posoudí integrační předpoklady jednotlivých členských ekonomik.

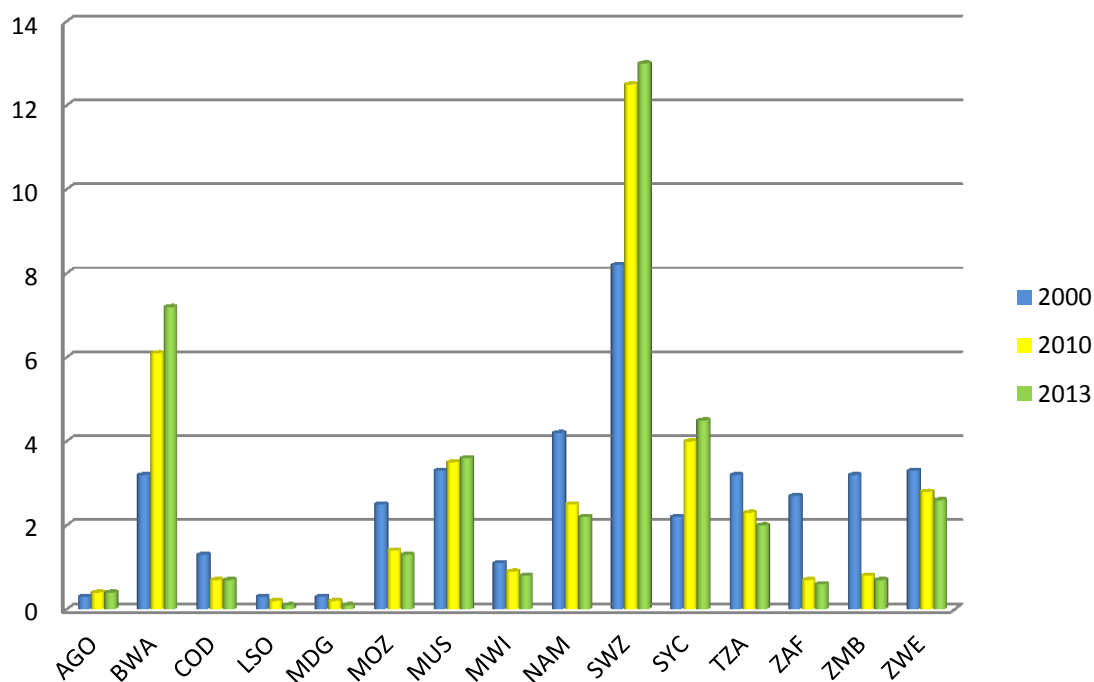
4.1 Mobilita pracovní síly

Již R. A. Mundell ve svých modelech zabývajících se optimálními měnovými oblastmi označil pohyb pracovní síly jako velice podstatnou veličinu. Jak již bylo řečeno v kapitole 2.6.1, měly by země před vstupem do měnové unie splňovat toto kritérium. Je to z důvodu, že ztráta nezávislé měnové a kurzové politiky musí být něčím kompenzována.

Mobilita pracovní síly má vyrovnávat poptávkový šok tím, že se pracovní síla přesune z odvětví, po jejichž produkci je nižší poptávka, do aktuálně více ziskových výrobních odvětví. Toto kritérium předpokládá plně flexibilní pracovní trh a homogenní pracovní sílu, což jsou relativně velmi těžko splnitelné podmínky. Z tohoto důvodu je tento ukazatel obecně nejhůře naplňovaným ve všech zemích bez rozdílu. Je to z důvodu, že žádný stát nemá flexibilní trh práce, pracovní síla není homogenní a lidé mají různé vzdělání a odlišné schopnosti. Stěhování je navíc spojeno s ekonomickými a sociálními náklady. Při migraci mezi zeměmi dále přibývají faktory jako odlišný jazyk a kultura, jiné zákonodárství a určité administrativní bariéry (Mundell, 1961).

V Graf č. 4.1 je zobrazen počet migrantů v letech 2000, 2010 a 2013. Nejvíce migrantů jako % celkové populace bylo ve Svazijsku. Nejméně pak v Angole, Lesothu a v Demokratické republice Kongo. Největší změna byla v již zmíněném Svazijsku. V roce 2000 byl podíl migrantů 8 % na celkové svazijské populaci. V roce 2013 to bylo již 13 %.

Graf č. 4.1: Počet migrantů jako procento z celkové populace (v %)

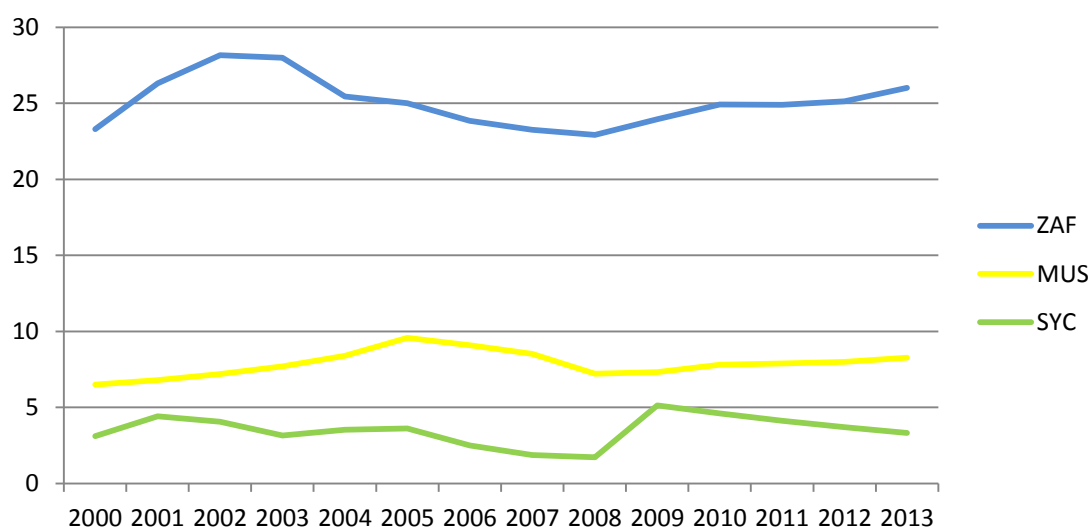
Pozn.: AGO – Angola, BWA – Botswana, COD – Dem. rep. Kongo, LSO – Lesotho, MDG – Madagaskar, MWI – Malawi, MUS – Mauricius, MOZ – Mosambik, NAM – Namibie, SYC – Seychely, ZAF – Jihoafrická republika, SWZ – Svazijsko, TZA – Tanzanie, ZMB – Zambie, ZWE – Zimbabwe.

Zdroj: UN (2014); vlastní zpracování

Jedním z faktorů ovlivňujících mobilitu pracovní síly je nezaměstnanost v jednotlivých zemích, výše příjmů i náklady na zřízení nového bydlení.

Graf č. 4.2 ukazuje míru nezaměstnanosti v Jihoafrické republice, na Mauriciu a na Seychelách. Ostatních 12 zemí zde není uvedeno z důvodu, že nezveřejňují údaje o míře nezaměstnanosti. Ve většině z nich se však předpokládá minimálně 50 % míra nezaměstnanosti. Nejnižší míru inflace ze zemí SADC mají Seychely (pod 5 %) i Mauricius (pod 10 %). Jihoafrická republika se potýká s již vysokou mírou nezaměstnanosti, jež se pohybuje okolo 25 %.

Graf č. 4.2: Míra nezaměstnanosti v letech 2000 – 2013 (v %)

Pozn.: MUS – Mauricius, SYC – Seychely, ZAF – Jihoafrická republika.

Zdroj: WB (2014); vlastní zpracování

Na základě výše uvedeného se dá tvrdit, že pracovní síla v Jihoafrickém rozvojovém společenství je velmi málo mobilní. To však nejde říci s jistotou z důvodu nedostupnosti potřebných dat pro objektivní srovnání.

4.2 Diverzifikace výroby

Důležitou charakteristikou je strukturální podoba tvorby HDP. Země tvořící měnovou unii by měly mít podobnou strukturu tvorby HDP. V případě výrazné odlišnosti struktury tvorby produktu by bylo vysoké riziko vzniku asymetrických šoků.

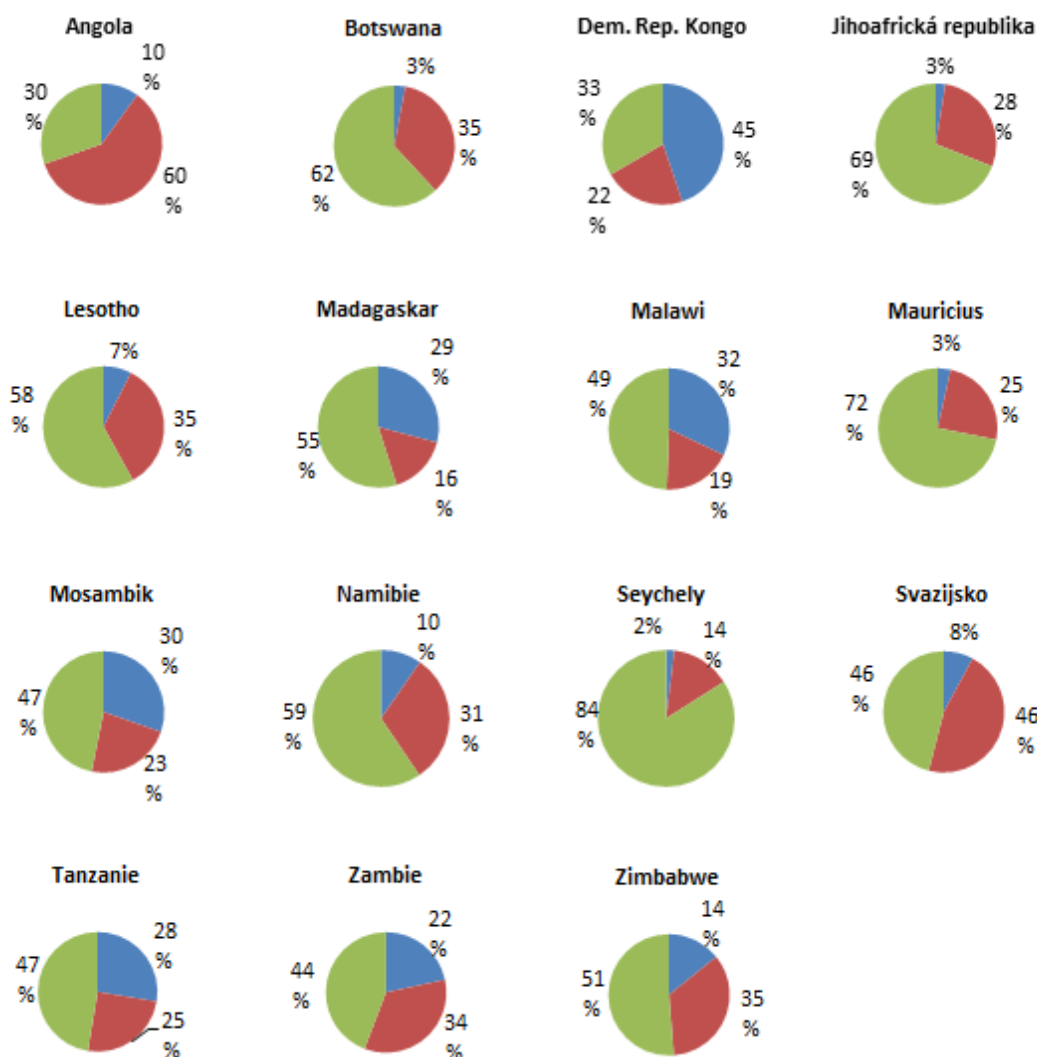
Jak je řečeno v kapitole 2.6.3, toto kritérium, vytvořené Kenenem, zní: Optimální měnovou oblast tvoří země, jejichž výroba a export jsou široce diverzifikovány a jsou podobné struktury. Díky tomu je pravděpodobné, že specifické hospodářské šoky budou buď symetrické, nebo budou mít menší celkové následky, a tím se sníží potřeba častého přizpůsobování měnového kurzu.

V Obr. č. 4.1 je uvedena struktura ekonomik v roce 2012. Země lze rozdělit do tří skupin. První skupinu tvoří země, jež většinu HDP vytvářejí v průmyslovém sektoru, dále pak ve službách a nejmenší podíl má zemědělství. Do druhé skupiny lze zařadit země, jež většinu HDP vytvářejí v sektoru služeb, poté v průmyslu a nakonec v zemědělství. A třetí skupinu tvoří ekonomiky, jež vytvářejí většinu HDP ve službách, poté v zemědělství a nejméně pak v průmyslu. Čtvrtou skupinu reprezentují ekonomiky,

u nichž se většina HDP vytváří v sektoru zemědělství, službách a nejméně HDP se vytváří v průmyslu.

Do první skupiny lze tedy zařadit Angolu a Svazijsko (z důvodu, že průmysl vytváří 46,1 % a služby 46 %). Do druhé skupiny patří Botswana, Jihoafrická republika, Lesotho, Mauricius, Namibie, Seychely, Zambie, Zimbabwe. Třetí skupinu reprezentují Madagaskar, Malawi, Mosambik a Tanzanie. Do čtvrté skupiny patří pouze Demokratická republika Kongo.

Obr. č. 4.1: Struktura ekonomik SADC v roce 2012 (v % HDP)

Pozn.: Zelená – služby, červená – průmysl, modrá – zemědělství.

Zdroj: WB (2014); vlastní zpracování

Uvedené složení HDP dle sektorů však skrývá podstatné rozdíly z pohledu jejich kompozice. Příkladem mohou být exportní statistiky. Hlavní exportní položky těchto 15 zemí jsou mnohdy odlišné (viz kapitoly 3.4 - 3.18).

Tab. č. 4.1 zobrazuje vývoj indexu diverzifikace produkce v letech 2007 – 2011. Nejnižší hodnoty indexu diverzifikace dosahovala v tomto období Angola, Botswana, Seychely a Zambie. Naopak v roce 2011 nejvyšší hodnoty indexu, a tedy i nejvyšší diverzifikace produkce, dosahovala Jihoafrická republika, Mauricius a Tanzanie. Čím vyšší hodnoty indexu ekonomika dosahuje, tím různorodější má složení své produkce.

Tab. č. 4.1: Index diverzifikace produkce zemí SADC v letech 2007 - 2011 (max. hodnota indexu = 100)

	2007	2008	2009	2010	2011
Angola	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Botswana	2,7	4	7,9	3,7	1,6
Dem. Rep. Kongo	7,6	7,1	8	7,3	6,8
Lesotho	6,4	4,8	6,3	5,5	3,7
Madagaskar	26,1	29	31,7	33,2	12,5
Malawi	3,9	3,8	2,6	3,3	5
Mauricius	13,6	15,2	18,8	22,9	21,5
Mosambik	3,4	6,4	5,6	3,6	6,1
Namibie	9,7	11,4	11,3	7,9	8,7
Seychely	4	3,2	2,6	3,7	2,6
Jihoafrická republika	41,5	38,8	46,3	42,1	34,7
Swazijsko	22,4	21	16,6	13,8	12,6
Tanzanie	31	36,2	26,3	21,4	15,2
Zambie	2,6	2,4	3,4	3	3
Zimbabwe	10,5	13,2	13	11,9	10

Zdroj: SADC (2013f); vlastní zpracování

Z hlediska kritéria diverzifikace produkce, které je pro úspěšné fungování ekonomiky měnové unie a pro zmírnění případných šoků, je diverzifikace produkce nedostatečná. Většina zemí nedosahuje u indexu diverzifikace produkce ani hodnoty 10.

A pouze dvě země – Mauricius a Jihoafrická republika, přesáhly hodnotu 20. Z tohoto důvodu se zatím nejví vytvoření měnové unie v rámci zemí SADC jako vhodné řešení.

4.3 Otevřenost ekonomiky

Lacina (2007, s. 58) uvádí: „*Pro rozlišení zemí z pohledu jejich zapojení do zahraničně-ekonomických vztahů používáme ukazatel míry otevřenosti ekonomiky. Malé ekonomiky mají sklon k vyšší otevřenosti, která může dosahovat i více než 60 % podílu dovozu nebo vývozu na HDP. Pro měření míry otevřenosti národní ekonomiky lze využít ukazatelů typu obrat zahraničního obchodu/HDP; export/HDP; import/HDP a další.*“

Mckinenovo kritérium otevřenosti ekonomiky zní: Optimální měnovou oblast tvoří ty státy, které jsou velmi otevřené obchodu a úzce mezi sebou obchodují. Toto kritérium je uvedeno v kapitole č. 2.6.4.

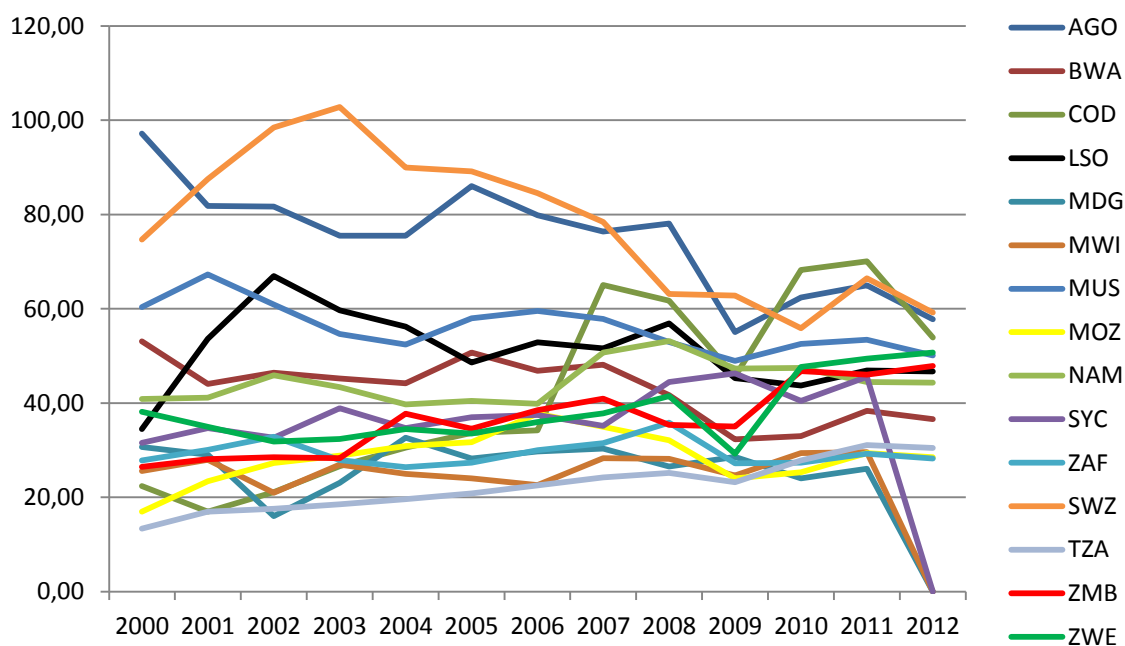
Pro tuto práci byl zvolen ukazatel:

$$MO = \frac{EX}{HDP}, \quad (4.1)$$

kde MO je míra otevřenosti ekonomiky, EX je export a HDP je hrubý domácí produkt ekonomiky.

Graf č. 4.3 zobrazuje vývoj míry otevřenosti 15 členských ekonomik Jihoafrického rozvojového společenství. Jak je výše uvedeno, ekonomiky, které dosahují podílu exportu na HDP více než 60 %, jsou velmi otevřené. V tomto grafu to v roce 2000 byly tři ekonomiky – Angola, Svazijsko a Mauricius. V roce 2002 k těmto třem zemím přibylo i Lesotho. V roce 2011 dosahovaly hranice 60 % HDP Angola, Swazijsko a Demokratická republika Kongo. Nejméně otevřenými ekonomikami v roce 2012 se podle Graf č. 4.3 jeví Tanzanie, Jihoafrická republika a Botswana.

Graf č. 4.3: Míra otevřenosti ekonomik SADC v letech 2000 – 2012 (v %)

Pozn.: AGO – Angola, BWA – Botswana, COD – Dem. rep. Kongo, LSO – Lesotho, MDG – Madagaskar, MWI – Malawi, MUS – Mauricius, MOZ – Mosambik, NAM – Namibie, SYC – Seychely, ZAF – Jihoafrická republika, SWZ – Svazijsko, TZA – Tanzanie, ZMB – Zambie, ZWE – Zimbabwe.

Zdroj: WB (2014); vlastní zpracování

Rozdíl mezi zahraničním a domácím zbožím u otevřených ekonomik ztrácí na významu a vzniká konkurenční prostředí. Kromě Madagaskaru, Malawi, Mosambiku a Jihoafrické republiky všechny republiky dosahovaly v letech 2010 – 2012 více než 30% podílu exportu na HDP. Nejvíce otevřenými ekonomikami, jak již bylo uvedeno, jsou Angola, Kongo a Svazijsko.

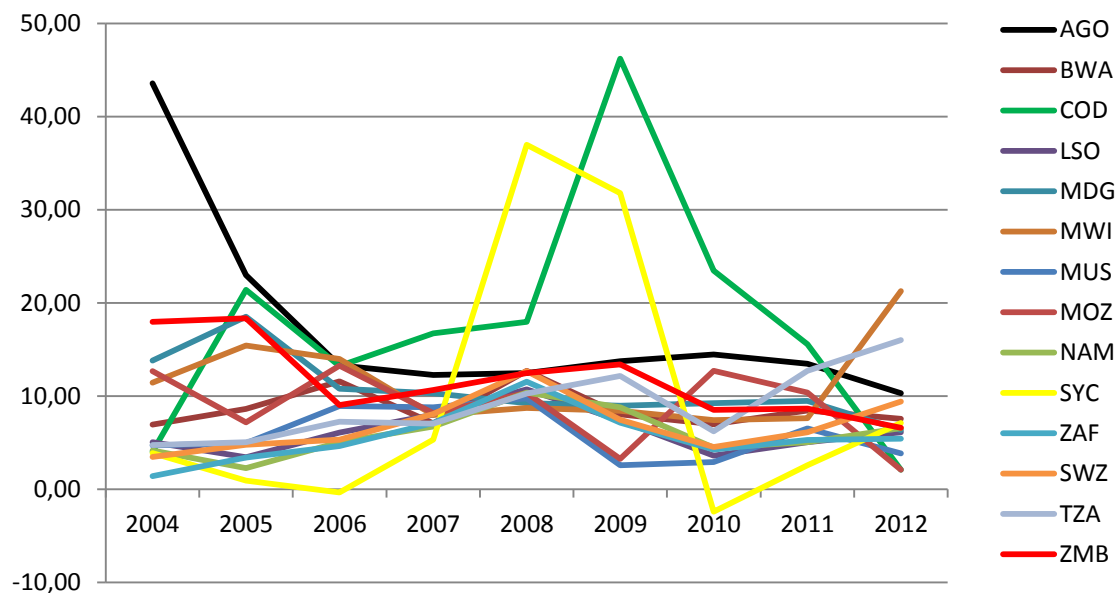
4.4 Podobnost měr inflace

Mezi kritéria optimální měnové oblasti patří podobnost měr inflace. Země, jež vykazují dlouhodobě shodnou, nízkou, výši měr inflace, vykazují také relativně stabilní úroveň vzájemných obchodních směnných relací. To má za následek rovnovážný vývoj na běžných účtech platební bilance a sníženou potřebu kurzové politiky jako vyrovnávacího mechanismu.

Graf č. 4.4 ukazuje vývoj míry inflace v zemích SADC v letech 2004 - 2012. V tomto grafu není zobrazeno Zimbabwe z důvodu hyperinflace, kterou trpělo do roku 2008. V roce 2007 míra inflace v Zimbabwe dosahovala 24 411 %. Ze zobrazených

zemí dosahovala v počátečním období roku 2004 nejvyšší míry inflace Angola. V roce 2009 trpěli vysokou mírou inflace Kongo a Seychely.

Graf č. 4.4: Míra inflace v zemích SADC v letech 2004 – 2012 (v %)

Pozn.: Zimbabwe není uvedena z důvodu hyperinflace. AGO – Angola, BWA – Botswana, COD – Dem. rep. Kongo, LSO – Lesotho, MDG – Madagaskar, MWI – Malawi, MUS – Mauricius, MOZ – Mosambik, NAM – Namibie, SYC – Seychely, ZAF – Jihoafrická republika, SWZ – Svazijsko, TZA – Tanzanie, ZMB – Zambie, ZWE – Zimbabwe.

Zdroj: WB (2013); vlastní zpracování

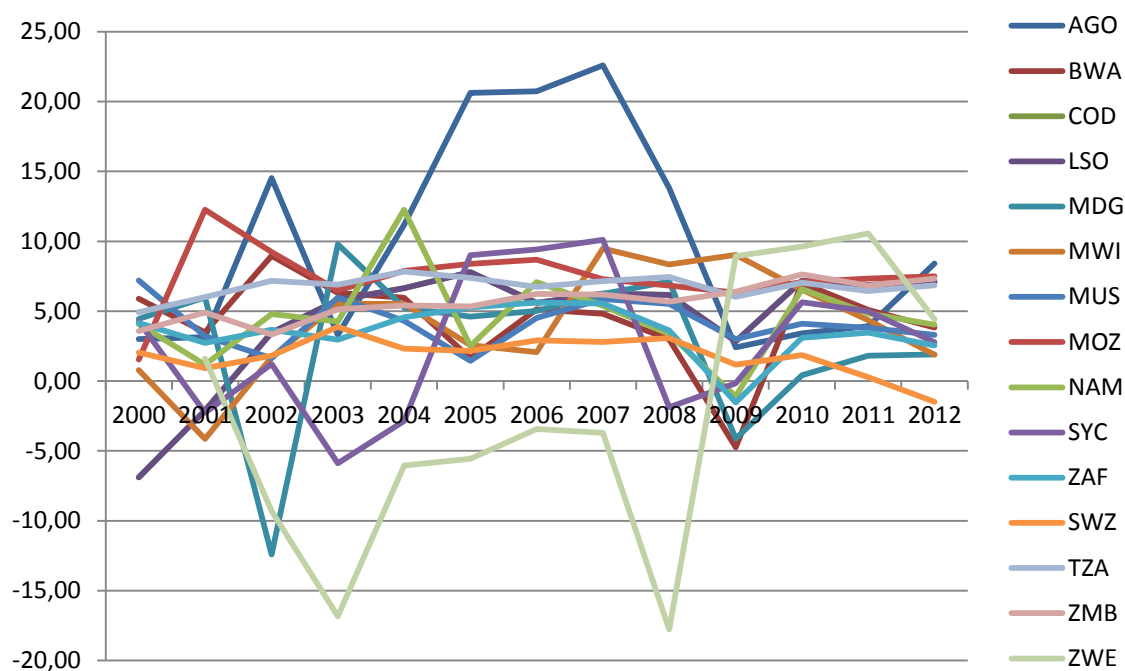
Země, jež vykazují dlouhodobě shodnou, nízkou výši měr inflace splňují další z kritérií OCA. O zemích SADC se však nedá říci, že by vykazovaly dlouhodobě shodnou výši inflace. Až na Malawi a Tanzanii je možná uvést, že v roce 2012 měly sledované země podobnou, nízkou míru inflace. Zda to bude dlouhodobým trendem, se ukáže až za několik let.

4.5 Sladěnost hospodářských cyklů

V případě měnové unie by se měla měnová politika vyvíjet od průměrného hospodářského vývoje v unii, respektive by měla více zohledňovat větší ekonomiky, je důležité ověřit, zda se shodují průběhy hospodářských cyklů uvažovaných zemí. V situaci, kdy by se některá země výrazně odlišovala od průběhu hospodářských cyklů ostatních zemí v unii, byla by tato země nucena čelit nevhodným měnovým podmínkám, což by se projevilo vyššími fluktuacemi jejího produktu a inflace.

Graf č. 4.5 srovnává vývoj ročních temp růstu reálného HDP členských zemí SADC v období let 2000 – 2012. Za celé období se nejvíce lišily Angola a Zimbabwe. Angola dosahovala v letech 2005 – 2007 více než 20% meziročního tempa růstu HDP. Zimbabwe naopak měla největší výkyvy v letech 2003 a 2008, kdy tempo růstu HDP dosahoval výše více než -15% meziročně. Ostatní země dosahovaly podobného tempa růstu reálného HDP. Od roku 2009 se již tempa všech 15 zemí vyvíjejí na pohled podobným tempem.

Graf č. 4.5: Tempa růstu reálného HDP zemí SADC v letech 2000 – 2012 (v %)

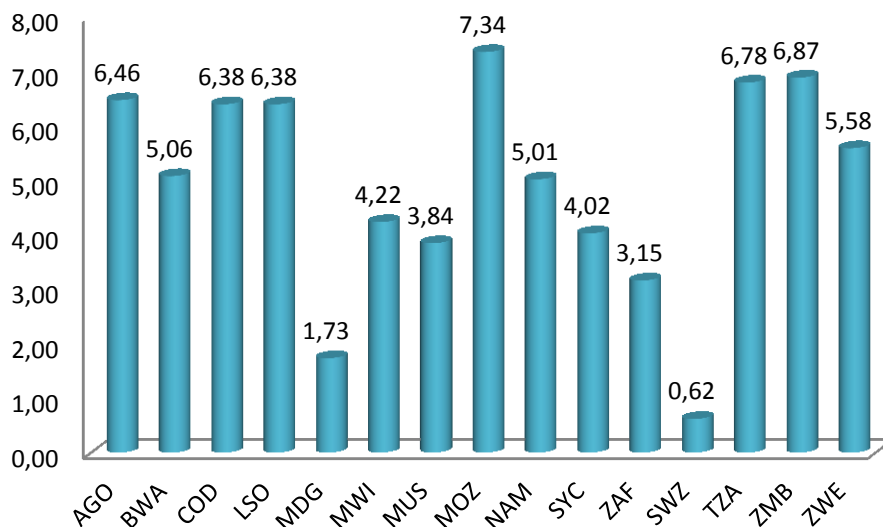

Pozn.: AGO – Angola, BWA – Botswana, COD – Dem. rep. Kongo, LSO – Lesotho, MDG – Madagaskar, MWI – Malawi, MUS – Mauricius, MOZ – Mosambik, NAM – Namibie, SYC – Seychely, ZAF – Jihoafrická republika, SWZ – Svazijsko, TZA – Tanzanie, ZMB – Zambie, ZWE – Zimbabwe.

Zdroj: WB (2013); vlastní zpracování

V Graf č. 4.6 je zobrazeno průměrné tempo růstu HDP v letech 2000 – 2012. Nejvyššího průměrného tempa růstu dosahoval Mosambik (7,34 %). Dále to pak byla Zambie (6,87 %) a Tanzanie (6,78 %). Nejnižšího průměrného tempa růstu HDP dosahovalo Svazijsko (0,62 %), Madagaskar (1,73 %) a Jihoafrická republika (3,15 %).

Graf č. 4.6: Průměrné tempo růstu reálného HDP za léta 2000 – 2012 (v %)

Pozn.: AGO – Angola, BWA – Botswana, COD – Dem. rep. Kongo, LSO – Lesotho, MDG – Madagaskar, MWI – Malawi, MUS – Mauricius, MOZ – Mosambik, NAM – Namibie, SYC – Seychely, ZAF – Jihoafrická republika, SWZ – Svazijsko, TZA – Tanzanie, ZMB – Zambie, ZWE – Zimbabwe.

Zdroj: WB (2013); vlastní zpracování

V Příloha č. 2 je vidět korelace reálného HDP zemí SADC v letech 2000 – 2012. Čím vyšší je hodnota korelace, tím více jsou si hospodářské cykly zemí podobné. U většiny zemí je vidět vysoká korelace hrubého domácího produktu. Nejmenší korelace a tedy i sladěnost hospodářských cyklů je u Zimbabwe. Zimbabwe má sladěný hospodářský cyklus pouze s Namibií a Jihoafrickou republikou. Hodnota korelace u těchto dvou zemí dosahuje více než 0,8.

Dle tohoto kritéria se dá říci, že mezi zeměmi SADC funguje vysoká sladěnost hospodářských cyklů. Země SADC tedy plní toto kritérium teorie OCA. Jedinou výjimkou je Zimbabwe, jež nejeví vysoký stupeň korelace, ale nedá se o něm říci, že jeho HDP je nezávislý na HDP ostatních zemí.

4.6 Index OCA

Index optimální měnové oblasti se snaží o komplexní posouzení nákladů a výnosů z přijetí jednotné měny. Index poprvé použili Bayoumi a Eichengreen (1996). Autoři si kladli za cíl vyvinout nástroj, který by umožňoval na základě teorie OCA posoudit,

zda jsou dané země vhodným kandidátem na zafixování kurzů měn či přijetí jednotné měny.

Jedná se o bilaterální index, který posuzuje vhodnost zavedení jednotné měny ve dvou zemích. Je postaven na teorii OCA. Vychází tak z poznatku, že pro země je zavedení jednotné měny tím výhodnější, čím menší tendenci má nominální směnný kurz zemí k oscilaci. Vzájemné kolísání nominálních kurzů měn je v indexu zkoumáno v závislosti na výši naplňování čtyř kritérií OCA (Hedija, 2011):

- sladěnost hospodářských cyklů,
- podobnost hospodářské struktury,
- vzájemné propojení obchodem,
- velikost ekonomiky.

Pro výpočet indexu OCA je použita metoda panelové regrese. Více k této problematice lze najít ve Wooldridge (2002) a Wooldridge (2009).

V práci bude použita modifikovaná verze modelu, jež zveřejnili Horváth a Komárek (2003). Tento model má následující podobu:

$$SD(e_{ij}) = \alpha + \beta_1 SD(\Delta y_i - \Delta y_j) + \beta_2 DISSIM_{ij} + \beta_3 TRADE_{ij} + \beta_4 OPEN_{ij}, \quad (4.2)$$

kde $SD(e_{ij})$ je směrodatná odchylka změny v logaritmu nominálního směnného kurzu zemí i a j ke konci roku, $SD(\Delta y_i - \Delta y_j)$ je směrodatná odchylka rozdílu v logaritmu změny reálného výstupu v zemi i a j , $DISSIM_{ij}$ je suma absolutních rozdílů v podílu zemědělství, těžby a průmyslu v zemi i a j na celkovém vzájemném obchodu, $TRADE_{ij}$ je poměr podílu vzájemného obchodu zemí i a j na hrubém domácím produktu, $OPEN_{ij}$ je poměr podílu obchodu (import+export) zemí i a j na jejich HDP. U koeficientů β_1 a β_2 je předpokládána pozitivní závislost, u koeficientu β_3 je předpokládána negativní závislost a u koeficientu β_4 je předpokládána pozitivní závislost.

Časovou řadou použitou k výpočtu OCA indexu je období let 2004-2012. Do modelu jsou zařazeny pouze Angola, Kongo, Madagaskar, Malawi, Mauricius, Mosambik, Tanzanie a Zambie. Tyto země jsou srovnávány s Jihoafrickou republikou. Ostatní země Jihoafrického rozvojového společenství nebyly do modelu zahrnuty z důvodu nezveřejňování potřebných dat především pro proměnnou $DISSIM_{ij}$. Zdrojem časových řad pro ukazatele $TRADE_{ij}$, $SD(\Delta y_i - \Delta y_j)$ a $SIZE_{ij}$ byla databáze Světové banky (WB,

2013). Údaje o proměnné $SD(e_{ij})$ byly získány ze stránek Jihoafrického společenství (SADC, 2013d) a pro ukazatel $DISSIM_{ij}$ to byla databáze Interantional Trade Centre (ITC, 2014).

4.6.1 Sladěnost hospodářských cyklů $SD(\Delta y_i - \Delta y_j)$

Jak již bylo výše řečeno, podobnost hospodářských cyklů je měřena pomocí směrodatné odchylky rozdílů v logaritmu změny reálného produktu ve vybraných devíti zemích SADC a Jihoafrické republice. Nižší hodnota směrodatné odchylky implikuje vyšší sladěnost hospodářských cyklů (HC).

$$SD(\Delta y_i - \Delta y_j) = SD \left[\log \left(\frac{HDP_{i(t)}}{HDP_{i(t-1)}} \right) - \log \left(\frac{HDP_{j(t)}}{HDP_{j(t-1)}} \right) \right], \quad (4.3)$$

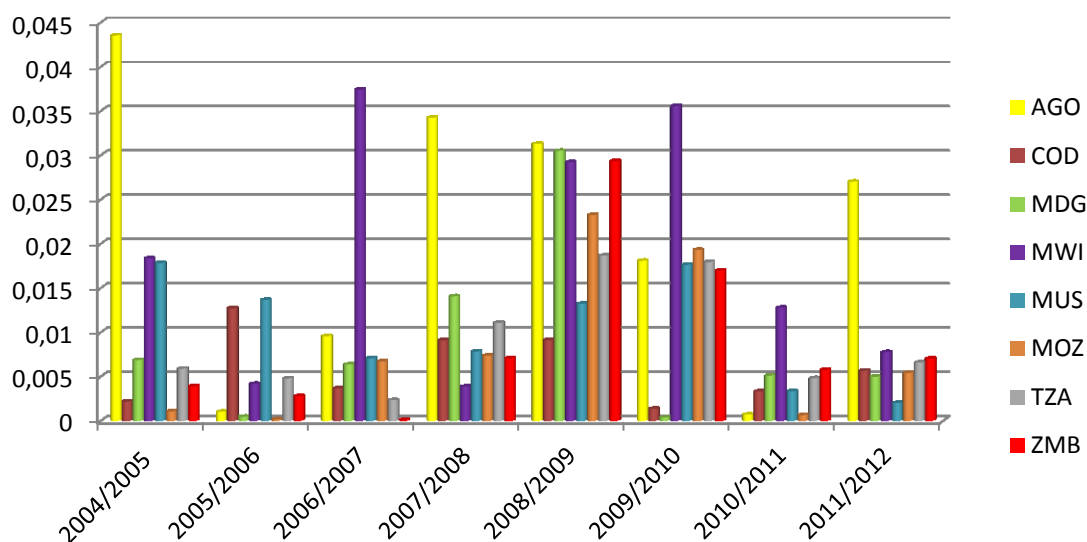
kde $SD(\Delta y_i - \Delta y_j)$ je směrodatná odchylka reálných produktů zemí i a j,

$HDP_{(t)}$ je hrubý domácí produkt zemí i a j ve stálých cenách v čase t,

$HDP_{(t-1)}$ je hrubý domácí produkt zemí i a j ve stálých cenách v čase t-1.

Graf č. 4.7 ukazuje vývoj ukazatele sladěnosti hospodářských cyklů. Jak je vidět, největší hodnoty tohoto indexu, a tedy nejmenší sladěnosti hospodářského cyklu s Jihoafrickou republikou, v období 2004-2005 dosahovala Angola, nejmenší hodnoty pak Mosambik. Jak je vidět v tomto grafu, největší sladěnosti hospodářských cyklů vybraných zemí SADC bylo dosaženo v letech 2011-2012, kdy se vymykala pouze Angola a Mauricius.

Graf č. 4.7: Sladěnost hospodářských cyklů v letech 2004 - 2012

Pozn.: AGO – Angola, COD – Dem. rep. Kongo, MDG – Madagaskar, MWI – Malawi, MUS – Mauricius, MOZ – Mosambik, TZA – Tanzanie, ZMB – Zambie.

Zdroj: WB (2013); vlastní výpočty

4.6.2 Vzájemné obchodní vazby TRADE

Obchodní propojenost sledovaných ekonomik je vyjádřena jako podíl bilaterálního exportu na jejich HDP. Konkrétně jako součet exportu země i do j a jeho podíl na HDP této země a exportu země j do země i a jeho podíl na HDP země j . Rostoucí hodnota znamená růst bilaterálního obchodu a jeho podílu na HDP mezi danou zemí i a Jihoafrickou republikou. Díky tomu se snižuje pravděpodobnost přenosu asymetrického šoku vyvolaného poruchami v zahraničním obchodě s třetími zeměmi. Vyšší hodnota také značí vysokou závislost hospodářského růstu dané země na zahraničním obchodě s Jihoafrickou republikou.

$$TRADE_{ij} = PRŮMĚR \left(\frac{EX_{ij}}{HDP_i} + \frac{EX_{ji}}{HDP_j} \right), \quad (4.4)$$

kde $TRADE_{ij}$ je vzájemný bilaterální obchod mezi zemí i a j ,

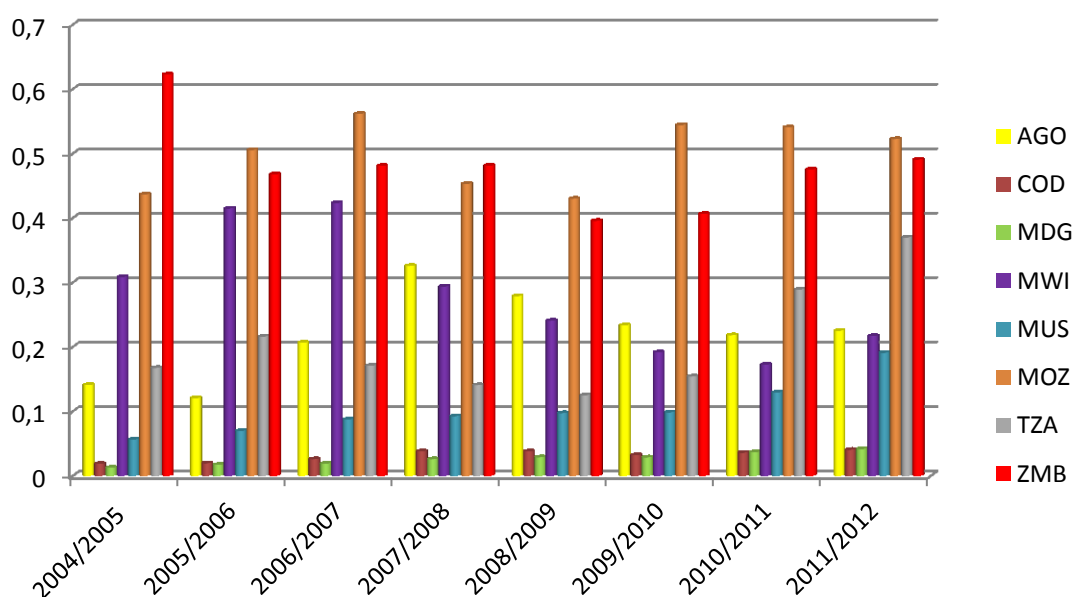
EX_{ij} je export krajiny i do j v USD,

EX_{ji} je export země j do země i v USD,

HDP je hrubý domácí produkt země v běžných cenách v USD.

Graf č. 4.8 ukazuje vývoj proměnné $TRADE_{ij}$. Tato proměnná měla ve sledovaném období poměrně stálý vývoj. Největší hodnoty tohoto ukazatele dosahovala Zambie a Mosambik. Jak již bylo výše řečeno, čím vyšší je hodnota $TRADE_{ij}$, tím vyšší je závislost hospodářského růstu země i na zahraničním obchodě se zemí j , tedy na zahraničním obchodě Jihoafrické republiky. Nejmenší závislosti hospodářského růstu na zahraničním obchodě s JAR dosahoval Madagaskar a Kongo.

Graf č. 4.8: Vzájemné obchodní vazby v období let 2004 - 2012

Pozn.: AGO – Angola, COD – Dem. rep. Kongo, MDG – Madagaskar, MWI – Malawi, MUS – Mauricius, MOZ – Mosambik, TZA – Tanzanie, ZMB – Zambie.

Zdroj: WB (2013); vlastní výpočty

4.6.3 Podobnost komoditní skladby zahraničního obchodu *DISSIM*

Následující ukazatel ukáže, jakým směrem se ubíral vývoj vzájemného obchodování. Bude sledováno, zda se vzájemné obchodování projevilo v nárůstu specializace jednotlivých zemí a užití jejich komparativních výhod, nebo docházelo ke vzájemnému obchodování s totožnými skupinami produktů. Vyšší míra vzájemného obchodování s totožnými skupinami produktů, znamená strukturální sbližování a pokles rizika vzniku asymetrického šoku. Specializace země v jednom odvětví, kdy převládá meziodvětvový obchod, naopak riziko vzniku a následných dopadů takového šoku výrazně zvyšuje.

Komoditní struktura vývozu byla vypočítána podle produktové klasifikace Harmonized Commodity Description and Coding System z roku 2002. Jednotlivé třídy této klasifikace představují následující skupiny produktů (Eurostat, 2014):

- I. Živé zvířata a živočišné produkty,
- II. Rostlinné produkty,
- III. Živočišné a rostlinné tuky, oleje a jejich produkty, živočišné a rostlinné vosky
- IV. Výrobky potravinářského průmyslu, nápoje, lihoviny a ocet, tabák a tabákové náhražky,
- V. Nerostné produkty,
- VI. Výrobky chemického průmyslu,
- VII. Plasty a výrobky z nich, kaučuk a výrobky z něj,
- VIII. Surové kůže a kožky, usně, kožešiny a výrobky z nich, cestovní potřeby, kabelky,
- IX. Dřevo a dřevěné výrobky, korek a korkové výrobky, výrobky ze slámy a jiných pletacích materiálů, košíkářské a proutěné výrobky,
- X. Buničina ze dřeva nebo z jiných celulóznych materiálů, papír, lepenka a výrobky z nich,
- XI. Textilie a textilní výrobky,
- XII. Obuv, pokrývky hlavy, deštníky, slunečníky, vycházkové hole, peří a výrobky z nich, umělé květiny, výrobky z vlasů,
- XIII. Výrobky z kamene, sádry, cementu, azbestu, slídy nebo podobných materiálů, keramické výrobky, sklo a skleněné výrobky,
- XIV. Přírodní nebo uměle perly, drahokamy nebo polodrahokamy, drahé kovy, bižuterie, mince,
- XV. Obecné kovy a výrobky z obecných kovů,
- XVI. Stroje a mechanická zařízení, elektrická zařízení, jejich díly, záznam a reprodukce zvuku televizního obrazu a záznam a reprodukce zvuku,
- XVII. Vozidla, letadla, plavidla a dopravní zařízení,
- XVIII. Optické, fotografické, kinematografické, měřicí, kontrolní, lékařské přístroje a zařízení, hodiny a hodinky, hudební nástroje,
- XIX. Zbraně, střelivo, jejich části a příslušenství,
- XX. Různé výrobky,
- XXI. Umělecká díla, sběratelské předměty a starožitnosti,

XXII. Výše nespecifikované.

Proměnná představující úroveň vnitro odvětvového obchodu ve vzájemné obchodní výměně byla spočítána tak, že absolutní hodnoty rozdílů v podílu jednotlivých tříd na celkovém vzájemném exportu byly sečteny. Nižší hodnota značí podobnější strukturu a vyšší hodnota znamená, že převládá meziodvětvový obchod a krajina se více specializuje.

$$DISSIM_{ij} = \sum_{s=1}^N \left| \left(\frac{EXS_{ij}}{EX_{ij}} \right) - \left(\frac{EXS_{ji}}{EX_{ji}} \right) \right|, \quad (4.5)$$

kde $DISSIM_{ij}$ je komoditní struktura vzájemného obchodu mezi zemí i a Jihoafrickou republikou,

EXS_{ij} je export dané třídy ze země i do JAR v USD,

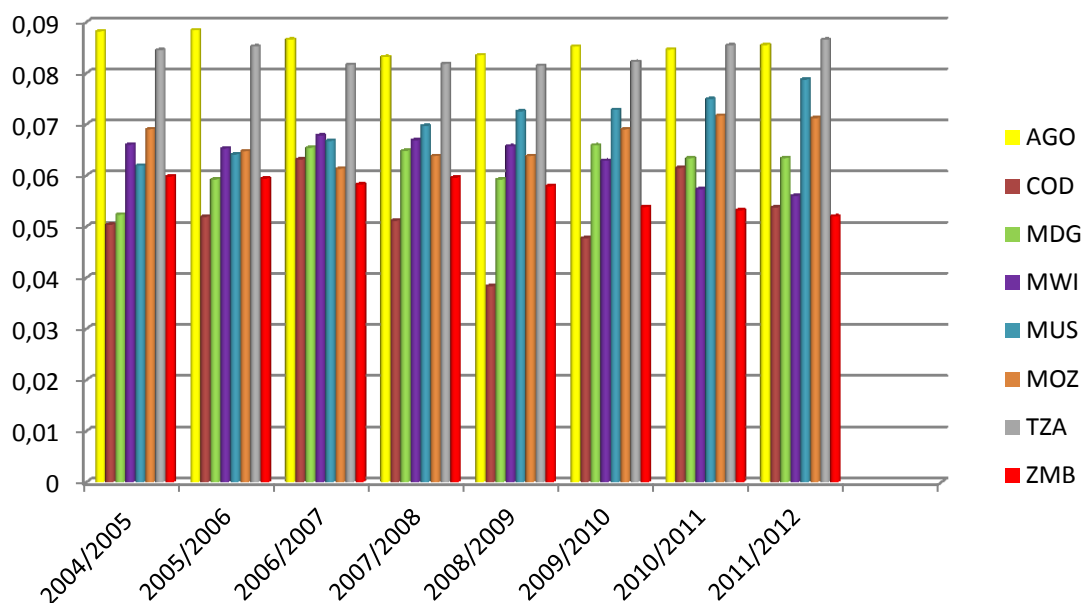
EXS_{ji} je export dané třídy z JAR do země i v USD,

EX_{ij} je export země i do JAR v USD,

EX_{ji} je export JAR do země i v USD.

V Graf č. 4.9 je vidět vývoj ukazatele $DISSIM_{ij}$. Největší podobnosti komoditní struktury zahraničního obchodu s Jihoafrickou republikou dosahovala Tanzanie a Angola. Na třetím místě byl Mauricius. Jak je vidět, nejvíce se ve sledovaném období změnila podobnost komoditní struktury zahraničního obchodu v kongu, kdy mezi lety 2008 a 2009 došlo k výraznějšímu propadu tohoto ukazatele. Jak již bylo řečeno výše, vyšší míra vzájemného obchodování s totožnými skupinami produktů znamená pokles rizika vzniku asymetrického šoku. Nedá se však o těchto zemích říci, že by dosahovaly výrazně vyšší míry vzájemného obchodu, spíše se dá říci, že ekonomiky se spíše specializují.

Graf č. 4.9: Podobnost komoditní skladby zahraničního obchodu v letech 2004 - 2012

Pozn.: AGO – Angola, COD – Dem. rep. Kongo, MDG – Madagaskar, MWI – Malawi, MUS – Mauricius, MOZ – Mosambik, TZA – Tanzanie, ZMB – Zambie.

Zdroj: ITC (2014); vlastní výpočty

4.6.4 Otevřenost ekonomik

Poslední posuzovanou konstrukční proměnnou OCA indexu je proměnná *OPEN*. Proměnná *OPEN* je vypočítána jako průměr součtů podílů exportu a importu na hrubém domácím produktu jednotlivých zemí. Vyšší hodnota proměnné *OPEN* značí větší míru otevřenosti ekonomiky.

$$OPEN_{ij} = PRŮMĚR \left(\frac{EX_i + IM_i}{HDP_i} + \frac{EX_j + IM_j}{HDP_j} \right), \quad (4.6)$$

kde $OPEN_{ij}$ je velikost ekonomiky,

EX_i je export země i,

EX_j je export země j,

IM_i je import země i,

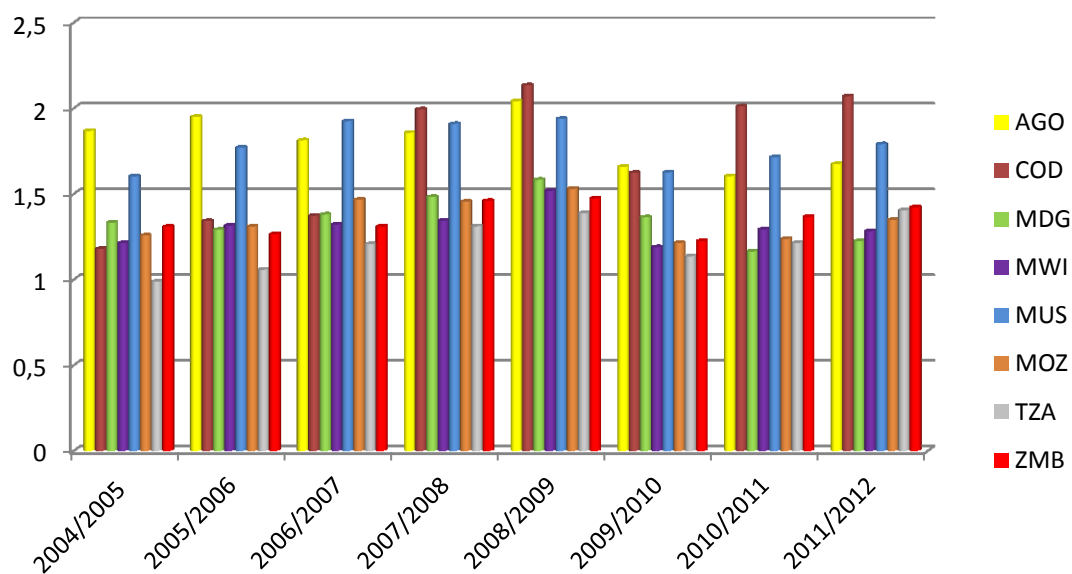
IM_j je import země j,

HDP_i je nominální hrubý domácí produkt zemí SADC,

HDP_j je nominální hrubý domácí produkt JAR.

Graf č. 4.10 ukazuje vývoj proměnné $OPEN_{ij}$. Nejvyšší hodnoty tohoto ukazatele dosahovala Angola a Kongo, nejnižší Madagaskar.

Graf č. 4.10: Vývoj ukazatele $OPEN_{ij}$ v letech 2004 - 2012

Pozn.: AGO – Angola, COD – Dem. rep. Kongo, MDG – Madagaskar, MWI – Malawi, MUS – Mauricius, MOZ – Mosambik, TZA – Tanzanie, ZMB – Zambie.

Zdroj: WB (2013); vlastní výpočty

4.7 Sestavení modelu pro výpočet indexu OCA

Předešlé proměnné představovaly tradiční charakteristiky teorie OCA a jejich hodnoty specifikující vhodnost vytvoření měnové unie mezi danou zemí SADC a Jihoafrickou republikou. Otázkou je, zda je Jihoafrická republika schopná tvořit perspektivní hospodářskou a měnovou unii založenou na společné měně, a pro které země SADC bude výhodné přijmout společnou měnu. Na základě porovnání velikosti hodnot OCA indexu mezi jednotlivými zeměmi bude posouzený stav jejich strukturální sladění s Jihoafrickou republikou.

Baltagi (2005, s. 237) uvádí, že data v panelové regresi umožňují vyhnout se problému zdánlivé regrese lépe než běžné časové řady. Panelové regrese tak poskytují konzistentní odhady parametrů i v případě možné existence zdánlivé regrese. Důvodem je skutečnost, že tyto odhady jsou realizovány pro mnoho

nezávislých cross-sekcí. Přesto byly časové řady testovány na výskyt případné zdánlivé regrese v odhadovaném regresním modelu. Byla testována stacionarita časových řad použitím panelového testu jednotkového kořene (*panel unit root test*). Konkrétně byl použit nejobvyklejší ADF – Fisher Chi square test, který je součástí ekonometrického softwaru EViews 7. V případě proměnných $DISSIM_{ij}$, $SD(e_{ij})$ a $TRADE_{ij}$ byla potvrzena stacionarita na 10% hladině významnosti. Naopak u proměnných $SD(\Delta y_i - \Delta y_j)$ a $OPEN_{ij}$ test prokázal, že tyto proměnné jsou nestacionární. Eliminovat nestacionaritu časové řady je možné např. jejím diferencováním, čímž dojde k odstranění stochastického trendu. Nejčastěji postačuje použití prvních diferencí. Tak tomu je i u proměnných $TRADE_{ij}$, $DISSIM_{ij}$ a $SD(e_{ij})$.

Po odstranění stacionarity časových řad byl odhadnut model:

$$dSD(e_{ij}) = \alpha + \beta_1 SD(\Delta y_i - \Delta y_j) + \beta_2 dDISSIM_{ij} + \beta_3 dTRADE_{ij} + \beta_4 OPEN_{ij}, \quad (4.7)$$

kde $dSD(e_{ij})$ je první diference proměnné nominálního směnného kurzu,

$SD(\Delta y_i - \Delta y_j)$ je sladěnost hospodářských cyklů ekonomik,

$dDISSIM_{ij}$ je první diference proměnné podobnosti komoditní skladby zahraničního obchodu,

$dTRADE_{ij}$ je první diference proměnné vzájemných obchodních vazeb,

$OPEN_{ij}$ je otevřenost ekonomik.

Tab. č. 4.2: Výsledky panelové regrese z rovnice 4.7 pro vybrané země SADC

	β_1	β_2	β_3	β_4	A
Hodnota odhadnutého regresního koeficientu	0,070	-1,607	-0,142	0,008	-0,008
P-value	0,9417	0,4491	0,4200	0,8358	0,8960
t-Stat.	0,0753	-0,7628	-0,8130	0,2083	-0,1313
R²	0,0264				
DW	3,3977				

Zdroj: Vlastní výpočty

Jak je vidět v Tab. č. 4.2, všechny proměnné jsou statisticky nevýznamné a pro další výpočty nepoužitelné. Také je to poznat z hodnoty Darbin-Watsonovy statistiky, jež by v ideálním stavu měla nabývat hodnoty 2. V tomto případě však nabývá hodnoty 3,3977. R-squer je také velmi špatné. Má hodnotu 0,0264. Z toho lze odvodit, že tento model nelze aplikovat na země Jihoafrického společenství. Možným důvodem je rozdílnost jednotlivých sledovaných ekonomik. Tyto ekonomiky se liší od sebe navzájem, především však od ekonomik evropských, na kterých byl tento model poprvé aplikován. Dále to může být krátkou časovou řadou, jež byla v tomto modelu použita.

4.8 Dílčí shrnutí

Z hlediska kritéria mobility pracovní síly lze říci, že pracovní síla jihoafrického rozvojového společenství je velmi málo mobilní. Nelze to však brát jako objektivní hodnocení z důvodu neuveřejňování potřebných dat některými členskými ekonomikami. Jedná se především o míru nezaměstnanosti, kterou zveřejňuje pouze Jihoafrická republika, Mauricius a Seychely. Nebylo možné dohledat také data o vnitřní migraci v rámci jednotlivých ekonomik. Proto lze posuzovat pouze vnější mobilitu.

Z hlediska struktury HDP lze sledované ekonomiky rozdělit do 4 skupin. První skupinu lze označit zkratkou PSZ a jedná se o Angola a Svazijsko. Do druhé skupiny,

označené jako SPZ, patří Botswana, Jihoafrická republika, Lesotho, Mauricius, Namibie, Seychely, Zambie a Zimbabwe. Jedná se o nejpočetnější skupinu. Třetí skupina se značí zkratkou SZP a lze zde zařadit Madagaskar, Malawi, Mosambik a Tanzanii. Čtvrtou skupinu tvoří pouze Demokratická republika Kongo a jedná se o skupinu se zkratkou ZSP. Tyto zkratky značí složení jednotlivých sektorů ekonomiky. Z znamená zemědělství, P průmysl a S služby. Na prvním místě názvu je vždy sektor s největším procentuálním označením a na třetím místě sektor, který vytváří nejméně HDP. Z hlediska diverzifikace produkce je možné říci, že diverzifikace ekonomik členských zemí SADC je nedostatečná. V rámci indexu diverzifikace nejvyšších hodnot dosahovali Jihoafrická republika, Mauricius a Tanzanie. Naopak nejnižší hodnoty indexu byly zaznamenány u Angoly, Botswany, Seychel a Zambie.

Dalším kritériem optimální měnové oblasti je otevřenost ekonomik. 11 ekonomik SADC dosahovalo více než 30% podílu exportu na HDP. Nedá se o nich říci, že jsou to otevřené ekonomiky. Nejvíce otevřenými ekonomika byla Angola, Kongo a Swazijsko. Tyto tři země jsou velmi otevřenými ekonomikami. Naopak 4 členské ekonomiky SADC nedosáhly na hodnotu 30 % exportu na HDP. Jedná se o Madagaskar, Malawi, Mosambik a Jihoafrickou republiku.

V rámci kritéria podobnosti míry inflace nelze říci, že by země ve sledovaném období měly podobný vývoj míry inflace ani podobnou výši. Velmi výraznou ekonomikou v rámci tohoto kritéria bylo Zimbabwe, které, jak již bylo několikrát řečeno, bylo do roku 2009 zasaženo hyperinflací, jež v roce 2007 dosahovala hodnoty 24 411 %. Toto bylo jedním z důvodů, proč se Zimbabwe rozhodlo pro dolarizaci své ekonomiky a od roku 2009 je oficiální měnou Zimbabwe americký dolar (USD).

Sladěnost hospodářských cyklů je jediným ze sledovaných kritérií, jež země SADC naplňují. Mezi členskými zeměmi byla zaznamenána vysoká sladěnost hospodářských cyklů. Jedinou výjimku tvoří Zimbabwe, jež se zatím vypořádává s následky hyperinflace a přechodem na novou měnu. Nedá se však o něm říci, že by bylo zcela nezávislé na vývoji hospodářských cyklů v rámci SADC.

Index OCA nelze na vybrané země aplikovat. Je to z důvodu nevýznamnosti jednotlivých proměnných v modelu i špatných výsledků D-W statistiky, t-Statistiky a R^2 . Jako důvod lze také uvést rozdílnost jednotlivých sledovaných ekonomik. Mezi státy zařazené do modelu patří jedny z nejhudších ekonomik světa. Tyto ekonomiky

se liší od sebe navzájem, především však od ekonomik evropských, na kterých byl tento model poprvé aplikován. Dále to může být krátkou časovou řadou, jež byla v tomto modelu použita.

5 Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, zda mají země Jihoafrického rozvojového společenství předpoklady pro vytvoření měnové unie, zda plní kritéria optimální měnové oblasti jako celek nebo pouze jako určité skupiny v rámci tohoto společenství. Účelem práce bylo také pomocí vhodných ekonometrických metod výpočet OCA indexu pro vybrané země SADC.

Teoretická část této práce pojednávala o měnové unii, výnosech a nákladech členství v měnové unii, o teorii optimální měnové oblasti, o jednotlivých kritériích této teorie a také o endogenitě kritérií OCA. Tyto kritéria by měly země před vstupem do měnové unie splňovat. Je to z toho důvodu, že se země převzetím společné měny vzdávají hospodářského nástroje v podobě kurzové politiky. Z tohoto důvodu je potřeba snížit riziko zasažení ekonomik asymetrickými hospodářskými šoky. Při splnění těchto teoretických kritérií je riziko zasažení takovými šoky minimalizováno.

Třetí kapitola byla věnována popisu Jihoafrického hospodářského společenství, jeho historie a cílů. Byla zde zmíněna i ekonomická úroveň tohoto společenství. Dále zde byly popsány ekonomiky jednotlivých členských zemí. Jednalo se o Angolu, Botswanu, Demokratickou republiku Kongo, Jihoafrickou republiku, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mauricius, Mosambik, Namibii, Seychely, Svazijsko, Tanzanie, Zambii a Zimbabwe. Bylo zde uvedeno jejich složení zahraničních partnerů, vývoj hrubého domácího produktu, míry inflace, nominálního kurzu.

Čtvrtá kapitola již přikročila k samotnému hodnocení kritérií teorie OCA. Členské ekonomiky Jihoafrického rozvojového společenství zde byly posuzovány v rámci mobility pracovní síly, diverzifikace výroby, otevřenosti ekonomiky, podobnosti míry inflace a sladění hospodářských cyklů. V rámci této kapitoly se nedalo o sledovaných ekonomikách říci, že by byly vhodné pro vytvoření měnové integrace. V rámci diverzifikace produkce by mohly měnovou unii vytvořit Botswana, Jihoafrická republika, Lesotho, Mauricius, Namibie, Seychely, Zambie a Zimbabwe. Druhou početnější skupinou zemí s podobnou strukturou ekonomiky jsou Madagaskar, Malawi, Mosambik a Tanzanie. Dalším kritériem, které země plnily, byla sladění hospodářských cyklů. V této kapitole byla také snaha vypočítat index OCA. Bohužel při výpočtu jednotlivých koeficientů regresní rovnice byla zaznamenána vysoká nevýznamnost všech proměnných. Z tohoto důvodu pak již nebyl dále index OCA

počítán, protože výsledky by byly skreslené a nepravdivé. Jedním z důvodů je to, že mezi sledovanými ekonomikami jsou i státy, které se řadí k nejchudším na světě.

Tuto práci lze pokládat za velmi hypotetickou z důvodu, že členské ekonomiky Jihoafrického rozvojového společenství jsou zatím ve fázi zóny volného obchodu a pro přechod k měnové unii musí splnit mnoho dalších kroků. Vytvoření měnové unie nelze předpokládat dříve než v roce 2018. Ekonomikám však nezbývá již mnoho času na splnění kritérií teorie OCA, pokud chtějí splnit tento cíl v termínu. V tom jim může pomoci postupný, ale urychlený, přechod na celní unii a poté na hospodářskou unii. Předpovídat budoucí vývoj v této oblasti v dlouhodobějším horizontu však není nijak snadné. Jedná se totiž o velmi nestabilní region, ve kterém může kvůli nepříznivé geografické poloze a dalším aspektům kdykoliv dojít k občanské válce, státnímu převratu nebo zasažení hladomorem. Nejdůležitějším faktorem pro vytvoření měnové unie je tedy politická vůle. Jak se však zdá, ta tady chybí.

Seznam literatury

ADAMCOVÁ, Lenka a Ivo GOMBALA, 2001. *Regionální ekonomická integrace v Asii, Africe a Latinské Americe*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. ISBN 978-80-2450-152-9.

AFDB, 2013. *Data Portal*. African Development Bank Group. [online databáze]. [cit. 13-10-2013]. Dostupné z: <http://afdbdp.prognoz.com/Default.aspx>

AFRICAN ECONOMIC OUTLOOK, 2013. *Statistical Annex*. African economic outlook. [online]. [cit. 13-10-2013]. Dostupné z: <http://www.africaneconomicoutlook.org/en/data-statistics/>.

BALDWIN, Richard a Charles WYPLOSZ, 2013. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-2471-807-1.

BALTAGI, Badi H., 2005. *Econometric Analysis of Panel Data*. 3rd ed. Chichester: John Wiley & Sons Ltd. 302 s. ISBN 0-470-01456-3.

BAYOUMI, Tamin a Barry EICHENGREEN, 1996. Ever Closer to Heaven? An Optimum Currency Area Index for European Countries. *Research Paper*, No. C96-078. UC Berkeley: Center for International and Development Economics Research.

BUSINESSINFO.CZ, 2013a. *Teritoriální informace – země*. Angola. Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/angola.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013b. *Teritoriální informace – země*. Botswana. Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/botswana.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013c. *Teritoriální informace – země*. Demokratická republika Kongo. Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/kongo-kinshasa.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013d. *Teritoriální informace – země*. Lesotho. Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/lesotho.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013e. *Teritoriální informace – země*. Madagaskar. Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/madagaskar.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013f. *Teritoriální informace – země. Malawi.* Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/malawi.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013g. *Teritoriální informace – země. Mauricius.* Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/mauricius.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013h. *Teritoriální informace – země. Mosambik.* Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/mosambik.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013i. *Teritoriální informace – země. Namibie.* Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/namibie.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013j. *Teritoriální informace – země. Seychely.* Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/seychely.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013k. *Teritoriální informace – země. Jihoafrická republika.* Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/jihoafricka-republika.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013l. *Teritoriální informace – země. Svazijsko.* Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/svazijsko.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013m. *Teritoriální informace – země. Tanzanie.* Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/tanzanie.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013n. *Teritoriální informace – země. Zambie.* Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/zambie.html>.

BUSINESSINFO.CZ, 2013o. *Teritoriální informace – země. Zimbabwe.* Praha: CzechTrade. [online]. [cit. 25-01-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/zimbabwe.html>.

CIHELKOVÁ, Eva, a kol., 2008. *Mezinárodní ekonomie II*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-054-6.

COPELAND, Laurence S, 1994. *Exchange Rates and International Finance*. 2. vys. Cornwall: T. J. Press. ISBN 0-201-62429-X.

EUROSTAT, 2014. *Harmonized Commodity Description and Coding System. METADATA*. LUCEMBURK: Eurostat. [online]. [cit. 02-04-2014]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Eurostat>.

GANDOLFO, Giancarlo, 2002. *International Finance and Open-Economy Macroeconomics*. Heidelberg: Springer-Verlag Berlín. ISBN 3-540-43459.

GRAUWE, Paul de, 2007. *Economics of Monetary Union*. 7th ed. New York: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-960557-6.

HEDIJA, Veronika, 2011. Index OCA – aplikace na země EU10. *Ekonomická revue*. Ostrava: VŠB-TU. Roč. 14., č.2, s. 85 – 93. [cit. 30-03-2014]. ISSN 1212-3951. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/10084/90136>.

HORVÁTH, Roman a Luboš KOMÁREK, 2003. *Optimum Currency Area Indices: Evidence from the 1990s*. Warwick Economic Research Papers. No 665. The University of WARWICK.

IMF, 2014. *World economic outlook database*. Washington, DC: International Monetary Fund. [online databáze]. [cit. 14-03-2014]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2013/02/weodata/weoselgr.aspx>

ITC, 2014. *Trade map*. Trade statistics for international business development. Geneva: International trade center. [online databáze]. [cit. 22-02-2014]. Dostupné z: <http://www.trademap.org/SelectionMenu.aspx>.

KUČEROVÁ, Zuzana, 2005. *Teorie optimální měnové oblasti a možnosti její aplikace na země střední a východní Evropy*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. ISBN 80-86729-18-4.

LACINA, Lubor a kol., 2007. *Měnová integrace*. Náklady a přínosy členství v měnové unii. Praha: C. H. Beck.

MUNDELL, Robert A., 1961: A Theory of Optimum Currency Areas. *The American Economic Review*. Vo. 51, No. 4, p. 657 – 665. Dostupné z: <http://www.aeaweb.org/aer/top20/51.4.657-665.pdf>.

RAYMOND, Robert, 1995. *Sjednocení měny v Evropě*. Praha: HZ. ISBN 80-9019-18-2-7.

SADC, 2013a. *Member states*. Jihoafrické rozvojové společenství. [online]. [cit. 26-09-2013]. Dostupné z: <http://www.sadc.int/member-states/>.

SADC, 2013b. *About SADC*. Jihoafrické rozvojové společenství. [online]. [cit. 16-12-2013]. Dostupné z: <http://www.sadc.int/about-sadc/>.

SADC, 2013c. *About SADC*. History and treaty. Jihoafrické rozvojové společenství. [online]. [cit. 16-12-2013]. Dostupné z: <http://www.sadc.int/about-sadc/overview/history-and-treaty/>.

SADC, 2013d. *SADC selected indicators 2012*. [online]. [cit. 15-03-2014]. Dostupné z: http://www.sadc.int/files/1113/7630/8236/SADC_SELECTED_INDICATORS_2012_Final.pdf.

SADC, 2013e. *SADC facts figures*. [online]. [cit. 15-03-2014]. Dostupné z: <http://www.sadc.int/about-sadc/overview/sadc-facts-figures/>.

SADC, 2013f. *SADC Statistics Yearbook*. [online]. [cit. 15-03-2014]. Dostupné z: <http://www.sadc.int/information-services/sadc-statistics/sadc-statyearbook/#LabourEmploy>

SADC, 2014a. *News*. ES Congratulates the New President of Madagascar. Jihoafrické rozvojové společenství. [online]. [cit. 15-02-2014]. Dostupné z: <http://www.sadc.int/news-events/news/es-congratulates-new-president-madagascar/>.

UN, 2014. Total international migrant stock. *International Migration*. Ženeva: United Nations. [online]. [cit. 28-03-2014]. Dostupné z: <http://esa.un.org/unmigration/TIMSA2013/migrantstocks2013.htm?mtotals>.

WB, 2013. *World Bank open data*. World Bank. [online databáze]. [cit. 26-09-2013]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/>.

WB, 2014. World Development Indicators. *World DataBank*. World Bank. [online databáze]. [cit. 23-03-2014]. Dostupné z: http://databank.worldbank.org/data/views/variableselection/selectvariables.aspx?source=world-development-indicators#s_s.

WOOLDRIDGE, Jeffrey M., 2002. *Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data*. Cambridge: The Massachusetts Institute of Technology Press. 752 s. ISBN 978-0-262-23219-7.

WOOLDRIDGE, Jeffrey M., 2009. *Introductory Econometrics: A Modern Approach*. 4th ed. Mason: South-Western Cengage Learning. 865 s. ISBN 9780-324-66054-8.

ZLÝ, Bohumír, 2009. *Úvod do teorie mezinárodní integrace*. Brno: Tribun EU. ISBN 978-80-7399-719-9.

ZLÝ, Bohumír, et al, 2004. *Integrační procesy ve světové ekonomice*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava. ISBN 978-80-2480-592-4.

Seznam zkratek

AGO	Angola
AOA	Angolská kwanza
BWA	Botswana
CDF	Konžský frank
CFA	Francouzské africké společenství
COD	Demokratická republika Kongo
EU	Evropská unie
EX	Export
HDP	Hrubý domácí produkt
L	Lilangeni
LSL	Maloti
LSO	Lesotho
MDG	Madagaskar
MGA	Ariar
MO	Míra otevřenosti
MOZ	Mosambik
MUR	Mauricijská rupie
MUS	Mauricius
MWI	Malawi
MWK	Malawská kwacha
MZN	Mosambický metical
N\$	Namibijský dolar
NAM	Namibie
OCA	Optimální měnová oblast
P	Pula

PSZ	Průmysl, služby, zemědělství
SADC	Jihoafrické rozvojové společenství
SADCC	Konference pro koordinaci rozvoje v Jižní Africe
SCR	Seychelská rupie
SPZ	Služby, průmysl, zemědělství
SWZ	Svazijsko
SYC	Seychely
SZP	Služby, zemědělství, průmysl
TZA	Tanzanie
TZS	Tanzanský šilink
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar
ZAF	Jihoafrická republika
ZAR	Jihoafrický rand
ZMB	Zambie
ZMW	Zambijská kwacha
ZSP	Zemědělství, služby, průmysl
ZWD	Zimbabwský dolar
ZWE	Zimbabwe

Seznam tabulek

Tab. č. 3.1: Ekonomický profil SADC v letech 2008 - 2012.....	28
Tab. č. 3.2: Ekonomické ukazatele Angoly v letech 2009 - 2013.....	30
Tab. č. 3.3: Vybrané ekonomické ukazatele Botswany v letech 2009 – 2013	32
Tab. č. 3.4: Ekonomické ukazatele Demokratické republiky Kongo v letech 2009 - 2013	34
Tab. č. 3.5: Vybrané ekonomické ukazatele Jihoafrické republiky v letech 2009 - 2013.....	36
Tab. č. 3.6: Ekonomické ukazatele Lesotha v letech 2009 - 2013	38
Tab. č. 3.7: Vybrané ekonomické ukazatele Madagaskaru v letech 2009 - 2013	40
Tab. č. 3.8: Vybrané ekonomické ukazatele Malawi v letech 2009 - 2013	42
Tab. č. 3.9: Ekonomické ukazatele Mauricijské republiky v letech 2009 - 2013	43
Tab. č. 3.10: Vybrané ekonomické ukazatele Mosambiku v letech 2009 - 2013.....	45
Tab. č. 3.11: Vybrané ekonomické ukazatele Namibie v letech 2009 - 2013	47
Tab. č. 3.12: Vybrané ekonomické ukazatele Seychel v letech 2009 - 2013	48
Tab. č. 3.13: Vybrané ekonomické ukazatele Svazijska v letech 2009 - 2013	50
Tab. č. 3.14: Vybrané ekonomické ukazatele Tanzanie v letech 2009 - 2013	52
Tab. č. 3.15: Vybrané ekonomické ukazatele Zambie v letech 2009 - 2013	54
Tab. č. 3.16: Vybrané ekonomické ukazatele Zimbabwe v letech 2009 - 2013.....	56
Tab. č. 4.1: Index diverzifikace produkce zemí SADC v letech 2007 - 2011 (max. hodnota indexu = 100)	62
Tab. č. 4.2: Výsledky panelové regrese z rovnice 4.7 pro vybrané země SADC.....	77

Seznam obrázků

Obr. č. 2.1: Poptávkový asymetrický šok v modelu AS - AD	11
Obr. č. 2.2: Působení automatických vyrovnávacích mechanismů v modelu AS-AD.....	12
Obr. č. 2.3: Symetrické šoky v modelu AS - AD.....	13
Obr. č. 2.4: Náklady a přínosy teorie optimální měnové oblasti.....	15
Obr. č. 2.5: Vztah mezi přínosy členství v měnové unii a otevřeností ekonomiky.....	22
Obr. č. 2.6: Náklady a přínosy spojené se členstvím v měnové oblasti	22
Obr. č. 2.7: Hypotéza endogenity procesu měnové integrace – optimistický pohled	24
Obr. č. 4.1: Struktura ekonomik SADC v roce 2012 (v % HDP)	61

Seznam grafů

Graf č. 4.1: Počet migrantů jako procento z celkové populace (v %).....	59
Graf č. 4.2: Míra nezaměstnanosti v letech 2000 – 2013 (v %).....	60
Graf č. 4.3: Míra otevřenosti ekonomik SADC v letech 2000 – 2012 (v %).....	64
Graf č. 4.4: Míra inflace v zemích SADC v letech 2004 – 2012 (v %)	65
Graf č. 4.5: Tempa růstu reálného HDP zemí SADC v letech 2000 – 2012 (v %).....	66
Graf č. 4.6: Průměrné tempo růstu reálného HDP za léta 2000 – 2012 (v %)	67
Graf č. 4.7: Sladěnost hospodářských cyklů v letech 2004 - 2012	70
Graf č. 4.8: Vzájemné obchodní vazby v období let 2004 - 2012.....	71
Graf č. 4.9: Podobnost komoditní skladby zahraničního obchodu v letech 2004 - 2012.....	74
Graf č. 4.10: Vývoj ukazatele $OPEN_{ij}$ v letech 2004 - 2012.....	75

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4, autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. 4. 2014

Veronika Kadubcová

Bc. Veronika Kadubcová

Seznam příloh

Příloha č. 1: Země Jihoafrického rozvojového společenství

Příloha č. 2: Korelace reálného HDP v letech 2000 – 2012